

Miscant.

d'n Blauwe Klauwier

Uitgave : VOGELWERKGROEP 'DE KEMPEN'
Voorz./secr. J. C. P. van Kessel
Penningmeester K. Venema
Correspondentieadres : Evestraat 18, Veldhoven 4543

21
'76

Inhoudsopgave:

- J. van Kessel, Het ontstaan van de vogelwerkgroep.
J. van Kessel, Overzicht belangrijkste activiteiten in 1975.
J. van de Werf en J. van Kessel, Nestkastenonderzoek op het Koningshof.
M. Smets, Het Steenuiltje.
N. Venema en W. Heesters, Verslag Flevopolderexcursie.
C. Smit, Vogelen in Turkije.
J. van de Werf, De Egel.
J. Steenman, Contactorgaan voor Vogelstudie van de K.N.N.V.
B. Loos, Oproep broedvogelonderzoek in Nederland.
B. Loos, Verslag broedvogelonderzoek in 1975.
G. de Wit en J. van Kessel, Wulpenonderzoek.
G. Sanders, Muizenonderzoek.
M. Manders, Iets over Uilen.
T. Heijnen, P.L. Meininger en R. Kwak, Het creëren van kunstmatige nest-
gelegenheid voor de IJsvogel.
N. Venema en W. Heesters, Excursieverslag Landgoed de Utrecht.
J. Taapken, Mededeling Het Vogeljaar.
F. en T. Bloem, Verslag Herfsttrek 1975.
Dr. A.C. Perdeck en J. Speck, Ringverslag van de Grutto.
Sj. Braaksma, Verslag werkzaamheden in 1975.
M. van de Berg, Onderzoek Waterpieper.
G. de Wit en J. Kielstra, Verslag verg. Natuurmonumenten in Breda.
J. van Kessel, De speciale Brabantse commissie.
M. Manders, Verslag winterkamp op Schiermonnikoog.
J. van Kessel, Samenwerking met andere werkgroepen.
J. van Kessel, Overzicht belangrijkste artikelen welke in de Blauwe Klau-
wier zijn verschenen. (1975)
Vogels allerlei.
Kaart van de Liskus, voor het artikel in de vorige Blauwe Klauwier.
Ledenlijst.

+++++

Alleen bij schriftelijke toestemming van de redactie is het toegestaan
artikelen, of gedeelten hiervan over te nemen.

+++++

J A A R V E R S L A G : V O G E L W E T K G R O E P " D E K E M P E N " .

Aan het samenstellen van dit verslag werkten mee:

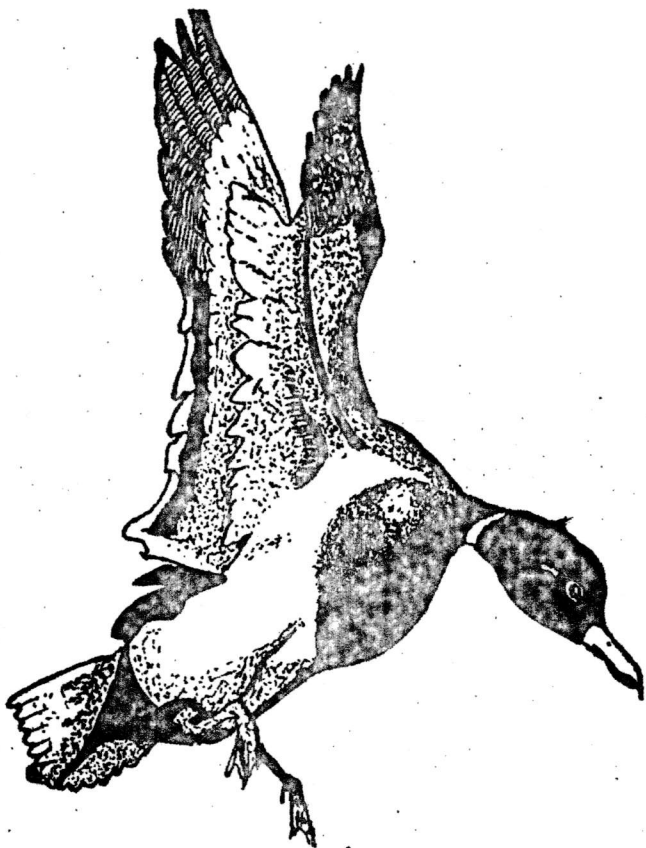
Zr. M. Silaska, J. Heesters, N. Venema, G. Sanders, T. Heijnen,
G. de Wit, M. Manders en J. van Kessel.

Voorz. / Secr. J.C.P. van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven.

Penningmeester: K. Venema, Hoogakker 7, Reusel. (Tel. 04976-1970)

Gironummer: 1388429.

Correspondentieadres: Evestraat 18, Veldhoven. (Tel. 040-531211)

INLEIDING:

Een nieuw jaar, betekend weer
een nieuw begin voor ons.

Ik weet dat vele onder U, veel
denken aan een nieuwe Avifauna
voor Noord Brabant.

In de loop van dit jaar zal de
speciale commissie, welke op 22
nov. 1975 werd gevormd, bekend
maken of deze wens werkelijk-

heid gaat worden. Het lijkt me bijzonder belangrijk dat in Brabant de
vogelstudie op allerlei manieren wordt gestimuleerd. We kunnen met on-
ze waarnemingen veel meer doen dan ze alleen in een logboekje op te
schrijven! U zou zich b.v. op kunnen geven als medewerker voor het
Ornithologisch Atlasproject? (SOVON)

Tenslotte een woord van dank aan alle mensen die een stukje hebben
geschreven, of die toestemming hebben gegeven om een bepaald stuk
over te nemen voor dit jaarverslag.

Ik wens U allen een prettig vogeljaar toe.

Sjaak van Kessel.

(vervolg jaarverslag)

- Bijeenkomst op 22 nov. voor alle werkgroepen van Brabant. Hier werd een commissie gevormd. Enkele leden van onze werkgroep zitten hierin t.w. G. de Wit, T. Heijnen, M. Manders en J. van Kessel.
- Kapwerkzaamheden 1976. Enkele leden van de werkgroep gaan dit bekijken en er verslag over uit brengen.
- Cor Smit uit Utrecht gaf hierna een uiteenzetting over een draadslachtofferonderzoek op de Maasvlakte. Drie maanden zochten ze met een aantal medewerkers dagelijks onder een tracé. Het was bijzonder interessant.
- Na de pauze kreeg Dhr. A. Wittgen het woord. Hij vertelde ons allerlei dingen over de roofvogels van Europa. Uiteraard kwamen de belangrijke veldkenmerken aan de orde, verder div. ~~xxx~~biotopen en we kregen schrikbarende aantallen te horen over afgeschoten roofvogels in de div. landen van Europa. Aan de hand van prachtige dia's liet hij ons genieten van de vele soorten roofvogels in Europa, met hun biotopen. Het was een bijzonder leerzame en gezellige avond. (zo rond 1 uur moesten we stoppen)
- De werkgroep heeft een uitnodiging ontvangen van de Wielewaaljongeren Noord Limburg, Overpelt, België. Zij organiseren op 26 t/m 29 dec. een Nationaal Congres Wielewaaljongeren.

Bijeenkomst 19 december 1975.

- Hoogspanningsmastenonderzoek. Besloten werd dat we dit niet gaan doen, gezien de vele problemen met vergunningen e.d. Verder adviseerde Cor Smit ons ook om er niet aan te beginnen.
- Bijeenkomsten in 1976. Duidelijk bleek dat het voor iedereen goed was verlopen, dus voor 1976: elke 4^e vrijdag van de maand ~~x~~ bijeenkomst van de vogelwerkgroep de kempen.
- Excursies 1976. Veel leden gaan veel liever alleen vogelen, of maar met enkele mensen, omdat je dan veel beter de vogels kunt bestuderen. Wel bleek er behoefte te bestaan voor spec. excursies zoals de Fleuropolders en bezoeken aan musea. In het vervolg dus alleen op afspraken.
- Bestuursfuncties 1976. Er waren geen leden die zich beschikbaar stelde voor een functie. Op een van de bestuursvergaderingen hadden K. Venema en J. van Kessel dit punt al besproken en kwamen tot de conclusie dat zij in 1976 hun functies wel wilden houden. Een jaar vogelwerkgroep is een jaar van kennismaken geweest en het is zo erg goed verlopen. Dit voorstel werd met algehele stemmen aangenomen!!
- Waarnemingen archief. Met ingang van 1 januari kan elk lid zijn waarnemingen inleveren bij K. Venema, die het archief zal bijhouden samen met N. Venema.

(vervolg jaarverslag, slot)

De bedoeling is dat alle leden elke maand de waarnemingen op een papiertje zetten en inleveren, b.v. op een bijeenkomst.

We hebben nog geen eisen gesteld aan de waarnemingen. Het spreekt voor zich zelf dat vooral bij bijzondere waarnemingen uitvoerig moet worden vermeld: biotoop, plaats, gemeente, medewaarnemers, gedrag, eventuele beschrijvingen.

- Vergadering Utrecht van het Contactorgaan voor vogelstudie van de K.N.N.V. gehouden op 13 dec.

Deze vergadering was al zowat een jaar van te voren gepland, en toch moest de Ned. Ver. tot Besch. van Vogels op die zelfde dag in het zelfde gebouw een vergadering organiseren die ook zeer belangrijk was. Een slechte zet voor die Vereniging en zeker voor de heren organisatoren!!!!!! Wij als werkgroep zouden ook graag beide vergaderingen bijgewoond hebben, maar wij kozen natuurlijk de bijeenkomst van het Contactorgaan. Afgevaardigden van onze werkgroep waren: M. Manders, G. de Wit, T. Heijnen en J. van Kessel.

Het viel ons tegen te zien hoe weinig afgevaardigden er waren, wel viel op dat Brabant goed was vertegenwoordigt. Bob Loos werd voorgesteld als technisch lid (coördinator) voor het landelijke broedvogelonderzoek. Een uitgebreid verslag komt in het volgende jaarverslag van het Contactorgaan.

- Enkele leden van de werkgroep die dit jaar de Cartierheide inventariseerde, zullen dit onderzoek voortzetten in 1976. (W. Huijbregts, C. Cornelissen, K. en N. Venema, W. Heesters, J. Heesters, G. Sanders en M. v.d. Voort.)

- Onderzoekingen door leden:

- G. Sanders: Muizenonderzoek en nestkastenonderzoek in de Reuselse Moeren.
- T. Heijnen: IJsvogelonderzoek voor Nederland, en de Grote Gele Kwikstaart voor Nederland.
- G. de Wit en J. van Kessel: Buizerd/ Ruigpootbuizerd onderzoek, (problemen bij de div. kleurafwijkingen, en de determinatie) Overwinterende Wulpen in Brabant, de bedoeling is om na te gaan waar Wulpen zoal overwinteren.

J. van Kessel: Klapeksteronderzoek in Europa.

Algemeen: Nestkasten op het Koningshof.

Inventarisatie Cartier Heide.

SOVON-project.

Nestkasten omgeving Reusel.

++++
++++

(vervolg jaarverslag)

In de maand juli werd er geen bijeenkomst gehouden i.v.m. de vakantie.

Bijeenkomst 29 augustus 1975.

- Bijeenkomst voor alle werkgroepen in Brabant. J. van Kessel is bezig met het organiseren van een kennismakingsbijeenkomst voor alle Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jeugd natuurstudiegroepen, van Noord Brabant. Verder zal hij proberen een aantal speciale gasten erbij te krijgen.
- Archief vogelwerkgroep. Hierover hopen we binnenkort meer te kunnen vertellen. Er zou een uniformarchiefsysteem moeten komen voor alle werkgroepen van Brabant.
- Onder de pauze was er gelegenheid om het binnengekomen materiaal te bekijken. Verslagen van werkgroepen uit Nederland en België. Ook werd de aandacht gevestigd op het jaarverslag van het Contactorgaan voor vogelstudie van de K.N.N.V. Ook dit jaar zag het verslag er fantastisch ~~xxx~~goed uit. In dit verslag staan o.a. alle verslagen van alle werkgroepen van Nederland.
- Na de pauze toonde G. Sanders een leuke serie dia's.

Bijeenkomst 26 september 1975.

- 6 sept-was er een excursie naar de groote heide en Soerendonks-Goor.
- Overzicht nestkastenonderzoek in Veldhoven, Reusel en het mogelijke nieuwe gebied: de Philips visvijvers in Veldhoven.
- J. Heesters uit Reusel werd aangenomen als nieuw lid van de werkgroep.
- Ledenwerving. We zouden iets socpeler kunnen zijn. Als er leden zijn die ~~xxx~~niemand kennen die wel interesse heeft voor de werkgroep dan kunnen zij deze voorstellen in de werkgroep. Het moet wel duidelijk zijn dat we in onze werkgroep geen papieren leden willen hebben!!!
- Financieel praatje door de penningmeester. Gezien de hoge druk- en porto kosten zijn we wel genoodzaakt de contributie in 1976 te verhogen. Het Vogeljaar zal ook duurder worden.
- Lidmaatschap Brab. Milieufederatie. Er werd uitvoerig over gepraat en de meningen verschilde nogal. Besloten werd nog even te wachten met de aanmelding. De belangrijkste redenen waren de erg slechte ervaringen met div. milieuwerkgroepen.
- Na de pauze toonde M. Manders zijn dia's over de natuur. Prachtige opnames van o.a. de Torenavalk en zelfs de Roodpootvalk. Ook zagen we verschillende landschapsopnames die het geheel erg leuk maakte.

(vervolg jaarverslag.)

12 oktober was er een excursie naar de Liskus met enkele leden van de werkgroep. Deze excursie werd geleid door Drs. Hovius.

19 oktober was de Flevopolderexcursie. Een zeer goede opkomst, en zelfs het jonge echtpaar Haak was present! (verslag hierover zie elders in dit verslag)

Bijeenkomst 24 oktober 1975.

- Gasten waren: Mevr. Gondrie uit Asten, M. Smets uit Turnhout, G. de Wit uit Waalre en S. Lemmens uit Hapert.
- Aanvraag excursie Tilburgs ziekenhuis. Deze zal worden gehouden op 22 nov. a.s.
- Discussie problemen in de natuurgebieden. Moeilijke punten om over te praten. Het liep niet zo goed, maar er kwamen goede ideeën naar voren. Er werden twee punten behandeld t.w. 1. Overmatige recreatie. 2. Beheer in de div. natuurgebieden. Ondanks alles was het toch een geslaagd agendapunt.
- Artikel in het Vogeljaar over de Stootvogels in Zuid Nederland. Er waren vele negatieve reacties binnengekomen bij het bestuur, zodat we dit artikel even bepraatte. Er zou een brief worden verzonden naar de redactie van het Vogeljaar.
- Na de pauze werd er een serie dia's getoond over de Spaanse Pyreneeën. (Nationaal park de Ordesa) Enkele leden, t.w. W. de Kroon, N. Venema, G. Sanders en J. van Kessel waren er twee weken op vakantie. Er werden wat dia's van vogels getoond, maar het grootste gedeelte ging over de verscheidenheid van landschappen aldaar.

Zaterdag 22 november 1975.

Bijeenkomst voor alle Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jexxugd-natuurstudiegroepen van Noord Brabant. Er waren afgevaardigden van 17 verschillende werkgroepen, en een aantal speciale gasten. (S.B.B. R.I.N., Nat. Monumenten, Brab. Landschap, Brab. Milieufederatie, Belgische Wielewaal en SOVON- project. Hierover komt binnenkort een verslag uit.

Bijeenkomst 28 november 1975.

- Gasten: A. Wittgen uit Nijmegen, C. Smit uit Utrecht, F. Neijts uit Eindhoven, 3 K.J.N.- ers van de Klampert uit Eersel, en 2 K.J.N.- ers van de Tongel uit Eindhoven. (35 personen)
- Nieuwe leden. G. d. Wit uit Waalre en T. Heijnen uit Eindhoven. Zij werden voorgesteld door de voorzitter. S. Lemmens uit Hapert was helaas verhinderd.
- Nestkastenonderzoek. Er zou spoedig een bijeenkomst moeten worden georganiseerd voor de mensen van deze werkgroep. Er zouden nog meer mensen mee kunnen helpen!!

(vervolg jaarverslag)

- Lidmaatschap. Duidelijk werd er afgesproken dat niet iedereen zo maar bij de werkgroep kan komen. We willen geen papieren leden. Nieuwe leden bij uitzondering in overleg met alle leden.
- Na de pauze toonde W. Huijbregts een serie dia's over de natuur in Brabant. Een prachtige montage, waarbij wel duidelijk werd wat voor resultaten je kan behalen als je uren in een schuilhut zit. Op een vrije zaterdag tussendoor werd er nog gewerkt op het Koningshof omdat er veel onderhoudswerkzaamheden waren.

Bijeenkomst 28 maart 1975.

- Speciale gasten: Dhr. D. Bosch uit Oerle, district coördinator van het SOVON project, en Paul Grootaers uit Haacht (België), die het Klapeksteronderzoek in België doet.
- SOVON project. Dhr. Bos gaf hierover een uitvoerige uitleg, en duidelijk werd wel dat het een belangrijk project is. Afgesproken werd dat in de volgende Blauwe Klauwier iets meer zou worden verteld over dit onderzoek.
- Omdat het Goede Vrijdag was werd de bijeenkomst vroeg gesloten, maar onze leden uit Reusel lieten nog een leuke korte dia serie zien.
- Op 6 april was er in Reusel (bij K. Venema) een bijeenkomst met enkele mensen van de Belgische Milieuwerkgroep VALK. Het ging over het natuurgebied de Rode Del, wat vlak bij de Reuselse Moeren ligt.
- Op 12 april was er een excursie naar het landgoed de Utrecht.
- Een aantal leden gaven zich op om de Cartier heide te gaan inventariseren, voor Natuurmonumenten. Op 11 april was er een bijeenkomst bij de Fam. Huijbregts in Eersel.
- Op 26 april was er een dagje Flevopolder. Voorde eerste keer een excursie die wat verder weg was. Er was veel belangstelling, en het werd een onvergetelijke dag. (hoe kan het anders met een stelletje gezellige brabantse vogelaars.)

Bijeenkomst 25 april 1975.

- Hoogspanningsmastenonderzoek. De voorzitter heeft een gesprek gehad met Dhr. Dirven van het Politiebureau. (Gem. Politie Veldhoven) We moeten ook vergunningen hebben van alle grondeigenaren en grondgebruikers. Dit zal wel wat tijd kosten om het allemaal rond te krijgen.
- Camping de Couwenberg te Netersel. Een camping tegen de Neterselse heide, Beerse Broek en Landgoed de Utrecht. De voorzitter kwam met het voorstel om voor deze camping een diaavond te organiseren en een of meerdere excursies, om zo de mensen te laten zien hoe

(vervolg jaarverslag)

belangrijk de omgeving wel niet is. Er zou contact op worden genomen met de campingbeheerder.

- Donateursschap. De meeste waren hier wel voor. De donateurs zouden een keer per jaar een excursie en een diaavond krijgen aangeboden.
- Wilgart Heesters uit Reusel werd aangenomen als nieuw lid.

Bijeenkomst 23 mei 1975.

- Camping de Couwenberg. De campingbeheerder was erg blij met het voorstel. Er zal verder worden bekeken wanneer we iets gaan doen voor de campinggasten.
- Wijziging van de Jachtwet. Hierover hadden we een brief gehad van de Vogelwerkgroep Noordhollands Noorderkwartier. Er werd zeer uitvoerig over gepraat, en een verslag van deze discussie werd later opgestuurd.
- Er waren 6 gasten uit Oisterwijk van de Vogelwerkgroep Falco.

Op 11 mei was er een nestkastencontrole op het Koningshof.

- Na de pauze toonde J. Jaspers zijn serie dia's over het vogeleiland Texel. Bijzonder leerzaam en interessant, vooral de verschillende steltlopers.

Bijeenkomst 27 juni 1975.

- Terugblik op de activiteiten van de werkgroep van de laatste maanden. Iedereen was erg tevreden.
- Op 8 juni hadden we een excursie op de Kampina heide te Oisterwijk, op uitnodiging van de vogelwerkgroep Falco uit Oisterwijk. Het was een interessante wandeling en na afloop gezellig samen een pilsje gedronken bij Miekies.
- Op 7 juni verzorgde de groep Reusel (leden uit Reusel), een dialezing op de camping de Couwenberg. Een groot succes, meer dan honderd mensen luisterde aandachtig naar onze penningmeester die de dia's toe lichte.
- Op 15 juni hadden we een excursie voor deze camping. Ondanks het slechte weer was er toch een goede opkomst. (later is er nog een uilen excursie geweest, naar de Herdgang. (OOO) Geert, Nico, Wilgart)
- Archief vogelwerkgroep. Bij de rubriek waarnemingen waren wat problemen gerezen. Dit koste echt te veel werk, we willen nu alles op systeemkaarten gaan zetten.
- Na de pauze toonde Dhr. Tik uit Castricum zijn dia's over de vogels van Noord Holland.

Het was zo mooi, dat we het allemaal jammer vonden toen we naa^X een paar honderd dia's moesten stoppen. Prachtige opnames van verschillende Koekoeksjongen bij hun pleegouders.

Door Sjaak van Kessel.

HET ONTSTAAN VAN DE VOGELWERK GROEP DE KEMPEN.

Deze vraag wordt me veel gesteld en daarom wil ik graag nog een keer vertellen hoe het allemaal gegaan is.

We moeten dan terug gaan naar 1969. Chris Tönissen en ik bezochten toen regelmatig de Landschotse Heide en het landgoed de Utrecht. Wij hadden in dat jaar goede contacten gelegd met Dhr. A. Wittgen, die beide gebieden zeer goed kende.

Al zeer spoedig werd ons duidelijk dat de Landschotse Heide zeer veel te lijden had van de overmatige recreatie, slecht toezicht en beheer. Langzamerhand werd het voor ons ondraaglijk dit te blijven aanzien. Wij besloten een rapport te gaan samenstellen om daarmee aan te tonen hoe waardevol dit gebied wel was en op welke wijze het werd verpest. Tot eind 1972 verzamelden wij gegevens over dit gebied, door te inventariseren en door materiaal op te vragen bij verschillende vogelaars en instanties.

Toevallig kwam ik in Schoorl (N.H.) Mevr. Eisma tegen die veel belangstelling had voor ons werk. Zij wilde graag hieraan mee werken. Toen wij het verslag dachten klaar te hebben bleek dat er nog het een en het ander aan haperde. Ik ben daarop enkele dagen bij de Fam. Eisma op bezoek geweest en samen hebben we het beheersplan in elkaar gezet. Dr. Doeke Eisma kwam met het voorstel het beheersplan uit te geven in naam van een vogelwerkgroep, b.v. vogelergroep de Kempen.

- later -

Later hebben zij samen met Jaap Hoekma alles op stencil gezet en het beheersplan helemaal gereed gemaakt.

Het is niet onder woorden te brengen wat deze mensen allemaal hebben gedaan voor het uitkomen van het beheersplan de Landschotse Heide, welke in juni 1973 verscheen.

Later ontstond er een klein groepje welke actief werkte op het Koningshof in Veldhoven aan de aldaar hangende nestkasten.

In 1974 organiseerden wij in samenwerking met Milieuwerkgroep Middelbeers een tentoonstelling over dit unieke natuurgebied, met allerlei foto's, kaarten, informatie materiaal, oudheidkundige vondsten en een doorlopende diaserie. Het werd een groot succes: in het gehouden weekend kwamen meer dan duizend mensen kijken en op de twee gehouden excursies kwamen nog eens een kleine honderd mensen.

Eind 1974 kwam het voorstel om een " oprichtingsvergadering " te organiseren, om met een grotere groep vogelaars samen te gaan werken. Op 17 dec. 1974 bleek wel dat er veel belangstelling voor bestond, vogelwerkgroep de Kempen was een feit.

JAARVERSLAG: Belangrijkste werkzaamheden van de werkgroep.

Overzicht van de bijeenkomsten, die het afgelopen jaar werden gehouden.

December 1974: enkele Kempische vogelaars kwamen met een wild plan om een vogelwerkgroep op te richten, onder de al bekende naam van Vogelwerkgroep de Kempen. (M.Manders, C.Tönissen, H.Haak, S. v.d. Brand, A.Kulik, Zr.Silaska, en J van Kessel.)

Op 17 dec. 1974 werd de oprichtingsvergadering gehouden, en er bleek al direkt veel belangstelling te bestaan. De volgende punten werden besproken:

- Samenstelling voorlopig bestuur.
- Doelstelling van de werkgroep.
- Nestkasten op het Koningshof. (onderhoud)
- Ruilverkaveling Borkel en Schaft. Enkele leden hadden hier aan mee gewerkt t.w. W. Jacobs, C. Tönissen en J. van Kessel. Er werd een verslag uitgegeven, maar het was erg onvolledig. De inventarisatie was in samenwerking met de milieuwerkgroep van Valkenswaard.
- Landschotse heide. Er werd uitleg gegeven over de problemen aldaar en wat we mogelijk zouden kunnen doen.
- SOVON- project.
- Klapeksteronderzoek. Sjaak van Kessel doet het landelijk onderzoek, en gaf een toelichting.

Bijeenkomst: 14 jan. 1975.

- bestuur. Voorzitter/Secretaris werd J. van Kessel, en K. Venema werd Penningmeester.
- Kappen in natuurterreinen. Als werkgroep zouden we veel werk kunnen verrichten. Hierover moesten we maar contact opnemen met Staatsbosbeheer.
- Nestkasten. Bij de laatste controle bleek dat er veel kasten kapot waren en verdwenen.
- Na de pauze toonde H. Haak zijn dia's over de vogels in het vrije veld. (balsende Korhoenders en o.a. parende Witte Kwikstaarten)

Bijeenkomst 23 febr. 1975. (eerste bijeenkomst op het Koningshof)

- Samenwerking met andere werkgroepen. Dit vonden we allemaal een belangrijk punt, en in het vervolg zal de Blauwe Klauwier ook naar andere werkgroepen worden verzonden.
- Hoogspanningsmasten onderzoek. We zouden contact opnemen met de gemeente Veldhoven.
- Minimum leeftijd. Dit werd 16 jaar, geïnteresseerde jongeren moeten we doorsturen naar de K.J.N. of de N.J.N. in Eindhoven.

NESTKASTENCONTROLES OP HET KONINGSHOF.

Wanneer deze nestkastencontroles op het Koningshof zijn begonnen is niet precies bekend. Alle oude logboeken van de Vogelvereniging Veldhoven, welke vroeger door de voorzitters werden bijgehouden heb ik eens doorgelezen. De oudste gegevens waren van 1959. Er werd vroeger zeer weinig over opgeschreven. Het eerste verslag is van 1960: 114 jonge mezen, 8 kasten met mussen en een eekhoorn. Zo staat er over 1964 b.v. " Nestkasten controle leverde niet meer op dan een jacht op eekhoorns"!!

Later werd dit nestkastenonderzoek gedaan door leden van de Vogelwerkgroep.

Overzicht over een verloop van 7 jaar.

	1969		1970		1971		1972		1973		1974		1975
Koolmees	8	10	22	10	22	12	17	15	21	8	21		10
Pimpelmees	1	5	12	8	13	6	8	5	11	2	5		5
Zwarte mees		3				1	2	1	2	3	3		2
Matkopmees		3	1	1	1				1		2		
Kuifmees		1					1		2		1		
Zwarte Roodstaart					1								
Gekraagde Roodstaart	4	1	1	3	3	7		7	2	3	2		1
Steenuil	1			1		1							
Huismus	7	7	div.		15	11	30	10	20	7	12		34
Spreeuw						2	4		2	1	2		7
Roodborst						1	2						
Grote Bonte Specht	1	1							1				1
Bonte Vliegenvanger									2	1	1		1
Holenduif											2		2

Opm. Het eerste nummer geeft aan het aantal broedgevallen bij de 1^e controle, en het tweede nummer geeft aan het aantal broedgevallen aan bij de 2^e controle.

vervolg Nestkastencontroles op het Koningshof.

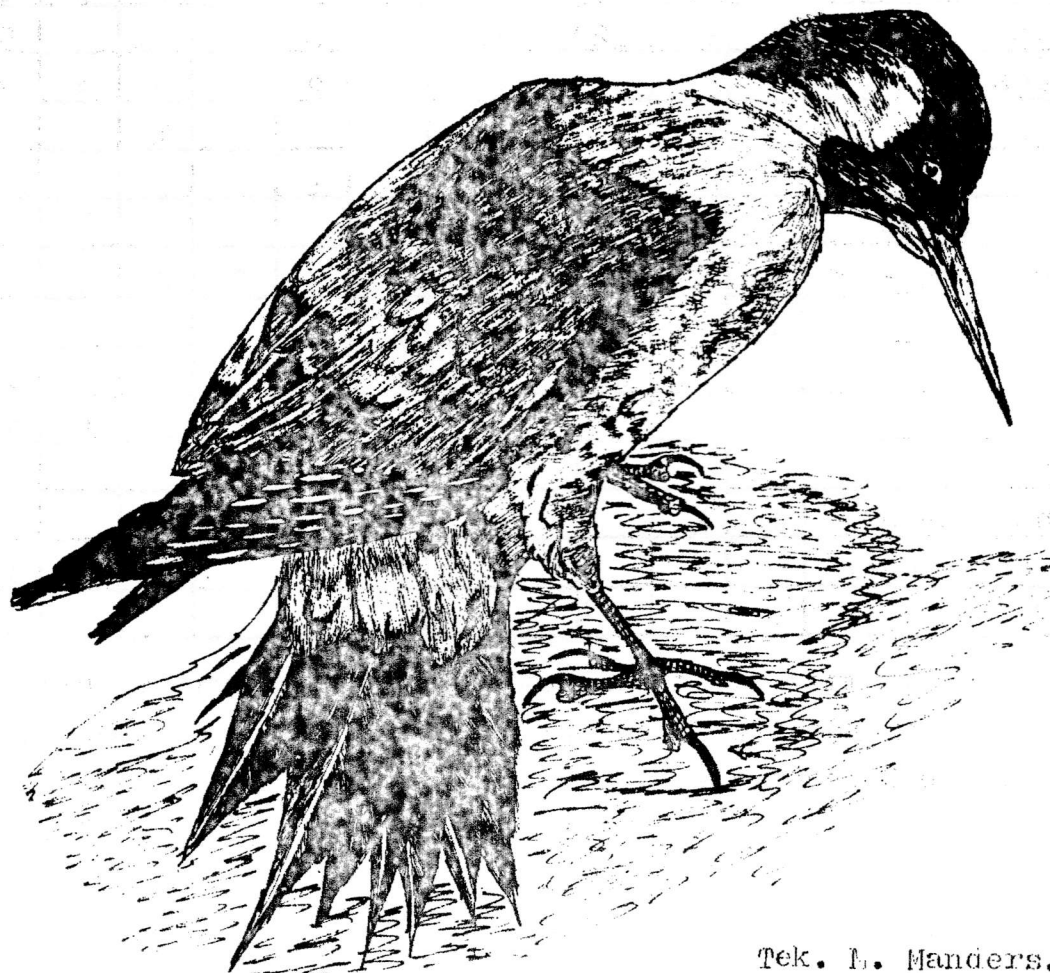
Verslag Nestkastenwerkzaamheden: 1975.

Om te beginnen waren veel nestkasten verdwenen of kapot. We hebben 13 nestkasten gerepareerd en 25 nieuwe gemaakt. Door omstandigheden hebben we deze nestkasten vrijlaat opgehangen. Twee weken na het ophangen bleken al veel kastjes bewoond te zijn.

Over het algemeen kunnen we onze resultaten niet anders dan magertjes noemen. Dit kunt U zelf zien in de tabel op de vorige pagina. Wel wil ik hierbij nog vermelden dat er ook nog een Torenavalk en een Ransuil op het Koningshof hebben gebroed, al was dit dan niet in een nestkast.

De nestkasten, vooral de oudere kasten, verkeren vaak in een nogal vervallenstaat. Het is me opgevallen dat het vaak juist deze kasten zijn die of door Mussen worden bewoond of leeg blijven. Daarom doe ik een dringend beroep op een aantal mensen om te helpen bij het nodige onderhoud van deze oude kastjes. Ook bij het maken van nieuwe kastjes kunnen we hulp gebruiken.

Namens de werkgroep Nestkasten,
J. v.d. Werf en J. van Kessel.

Tek. L. Manders.

Belevenissen bij het steenuiltje.

Het was voorenkele jaren, dat Paul en ikzelf, voor het eerst kennis maakten met het steenuiltje. Het was een onvergetelijke dag. Stilletjes en ingedut zat het in bolvormige slaaphouding op een dikke tak van een knoestige appelaar.

Van ver leek het een grijsachtige vogel met bruine waas, doch nader bekeken zagen we droppelvormige pareltjes op de grijsbruine rug. De grote ronde kop vormde één geheel met het lijf. De borst en buik waren eerder grijs getint en getekend met vrij brede lengtestrepen. Wanneer we behoedzaam naderen strekt het uiltje zich plotseling uit en begint hevige op-en neergaande bewegingen te maken met het ganse lichaam. We zien nu duidelijk de mooie gele ogen met zwarte pupil en de volledig grijsbevederde poten. Plots vliegt hij, of was het zij, (de geslachten zijn in het veld nagenoeg niet van elkaar te onderscheiden) met een spechtachtige vlucht de boomgaard uit. Vliegend lijkt het een gedrongen vogel met een kort sjaartje en zeer bolle vleugels.

Alhoewel *Athene noctua* (Bij de Grieken was deze vogel het zinnebeeld van wetenschap en wijsheid omdat de vogel door zijn heldere ogen en zijn ernstig uiterlijk bijna menselijk leek). een lid van de uilenfamilie is, kan men hem ook meermaals overdag vliegend of jagend aantreffen. Vooral wanneer er jongen in het nest verborgen zijn, of wanneer er voedselschaarste heerst. Eenmaal kende ik het geluk hem bij een lijsternest (zanglijster) te betrappen. Het waren de heftig alarmerende oudjes en enkele kleine zangertjes, die de aanwezigheid van dit grappige uiltje kenbaar maakten. Zodra het steenuiltje of een andere uil zich te opvallend gedraagt of zich te dicht bij een nest waagt, wordt hij onmiddellijk omringd door allerlei zangvogels uit de nabije omgeving. Samen trachten ze door hun luid geschel de ongewenste gast te verdrijven. Vooral de uilen, die sterk op stilte en rust gesteld zijn nemen dadelijk het hazepad en verdwijnen in een donkere hoek waar ze veilig zijn voor ongewenst bezoek.

Alhoewel *Chouette chevêche* zelden volwassen vogels grijpt, durft hij toch wel jongenzangvogels te slagen. In periodes van grote honger en voedselschaarste heeft men hem ook wel eens zien stootduiken op jonge konijntjes en waterhoentjes en zelfs op een volwassen waterhoen en een houtduif. Zijn hoofdvoedsel bestaat echter uit muizen en vooral uit grote kevers en insecten, die we dan terug vinden in de grote spuw- of braakballen. Aan de hand van deze onverteerde resten, die door de uil worden uitgebraakt onder de vorm van langwerpige grijze propfen, kunnen we nagaan welke muizen, kevers en insecten de vogel preferreert. Onderzoekingen wezen uit dat ongeveer 60% van het voedsel uit insecten bestaat en 35% uit muizen. De overige 5% bestaat uit kikkers, vogels en andere diertjes.

Het was in de Hoge Venen dat de gelegenheid zich voordeed om een tipje van de geheimzinnige sluier op te lichten. Gedurende twee weken konden dagelijks waarnemingen worden verricht (onder allerlei weersomstandigheden) bij een paartje met 3 jongen.

Ook hier vertoefde het koppel in een oude, kale boomgaard, omzoomd door talrijke meidoornheggen en slecht onderhouden weilanden. De Seinkauz (D) houdt zich bij voorkeur op in vrij open biotopen waar hij van alle zijden een goed uitzicht heeft. Meestal zal hij hiervoor de oude, bijna bladerloze boomgaarden of de hoge, oude knoestige eiken of beuken uitkiezen. Bij gebrek aan broedgelegenheid durft hij ook wel eens in een verlaten konijnenpijp zijn eieren uit te broeden. Het is een typische sedentaire vogel die steeds in de nabijheid van de mensen verblijft.

Dit koppeltje had zijn jongen groot gebracht in de nok van een grote hooischuur. Overdag zaten soms beide oudjes in de aanpalende boomgaard en zelfs bij een hevige regenbui zat nog een eks. boven in de kruin van een appelboom.

Overdag zaten de vogels gewoonlijk stil tegen de stam aangedrukt om tegen de schemering actief te worden. Even voor de schemering inviel begonnen de steenuiltjes te roepen. Een vrij eigenaardig sissend, luidblazend geluid weerklonk geheel de avond door de boomgaard. Wanneer de schemering inviel vlogen weldra alle uiltjes rond. De drie jongen, die hier en daar nog wat donsjes bezaten en een meer bruin uiterlijk vertonen, waren nog vrij onbeholpen. Ze zaten meermaals allen tezamen op een tak. Het duurt echter niet lang of ze verkennen stapsgewijs hun omgeving. Bij het jagen valt het gemis aan techniek en ervaring dadelijk op. Meestal beloeren steenuiltjes op buizerdmanier van op een paaltje of een andere verhevenheid hun prooi.

Wanneer ze op de grond landen spreiden ze ietwat onbeholpen de vleugels uit en schijnen de eerste ogenblikken naar evenwicht te zoeken... Wanneer ze een prooi geslagen hadden begonnen de jongen aardig met de vleugels te slaan terwijl ze met de poten vreemde trekbewegingen maakten. Meestal werden de prooien op de grond verorberd. Het kwam voor dat soms twee of drie vogels (Waarschijnlijk jonge) bij een prooi zaten. Wanneer de schemering inviel begonnen ook dadelijk de oudjes te roepen. Hun typisch kjoeiw geluid kon met tussenpuzen, soms zeer hard, worden gehoord. Toen ik me op een keer in het duister duidelijk zichtbaar maakte begon een van de oudivogels de kenmerkende kopbeweging te maken. De vogel blaast zich op van woede en angst om zich daarna met een snelle opgaande beweging van kop en lijf tot een vrij lange, smalle vogel om te vormen. Deze op-en neergaande bewegingen worden in een snel tempo achter elkaar uitgevoerd wat op de indringer, ja zeker op de mens een ongelooflijke indruk na laat. Vrijwel steeds wordt deze beweging verstevigd door een heftig kefachtig kieuw of zoals hier door het sissend geluid.

Opvallend was de vooruitschrijdende verkenning van het jachtgebied door de jongen. Terwijl de jongen de eerste dagen in de onmiddellijke omgeving bleven van hun nestplaats, werd dit dag na dag uitgebreider. In de eerste dagen na het uitvliegen zaten de jongen meestal bijeen. Steeds meer moesten ze echter voor eigen kostje zorgen. Enkele malen viel waar te nemen hoe een jong waarschijnlijk een oudje of een eigen broer of zuster bestookte. Eenmaal fladderde een vogel tegen een paal, waar reeds een eks. op gezeten was. Ging het hier om een prooiovername of om het verkrijgen van een felbegeerde uitkijkpost? Gewoonlijk begonnen nachtelijke geluiden rond half negen. (Vrijwel steeds op enkele minuten na juist).

Slechts bij regenachtig weder of zwaarbewolkte hemel kon men de siggeluiden reeds rond kwart na acht horen, wat dus overeen kwam met de schemering. Rond half 9 kwamen zoals gewoonlijk de eerste uiltjes uit hun schuilplaatsen te voorschijn. Ze begonnen dan te jagen. Met enkele snelle slagen gevolgd door lange zweefperiodes scheerden ze laag over de weilanden. Meestal zaten alle steenuiltjes tot ongeveer half 9 bijeen om dan stilaan uit te zwermen. Wanneer er een van hen een prooi bemachtigde werd hij direct vergezeld door zijn vroegere nestgezellen, die er het hunne van trachtte op te peuzelen. Blijkbaar kent ook de steenuil de techniek van het wormen vangen zoals de lijsterachtigen dit doen: Door huppelende en zelfs stampende bewegingen komen deze diertjes aan het oppervlak. Hier worden ze dikwijls vlug gesnapt door de gulzige uil die het een lekkernij vindt. Het gaat echter niet steeds even gemakkelijk voor deze te haastige nachtvoegel die gewoonlijk onvoldoende geduld heeft om de worm geheel uit de grond te laten komen. Gekke tafereeltjes spelen zich af. Hij neemt de aardworm beet in zijn bek en trekt hem uit de grond, wat bijna steeds gepaard gaat met het volledig strekken van het gehele lichaam wanneer de worm te lang is. Soms ziet men ze huppelend enkele meters in de wei afleggen, waar ze op zoek zijn naar torren, mestpieten en andere insecten. Ook zag men ze meermaals in een holle boom vliegen. Mijn verwondering was echter groot toen ik een groot bolvormig wespennest aantroef in de diepte van het hol. In het hol lagen buiten enkele braakballen ook enige handpennen van een vinkachtige. (waarschijnlijk van een distelvink, een talrijke vogel in deze streek). Mag men uit voorgaande concluderen dat steenuiltjes ook wespen niet versmaden, dat zij zich niets aantrekken van de aanwezige wespen, of indien deze diertjes toch worden gegrepen zij die van de gevaarlijke angel ontdoen ja of nmen? Het steenuiltje, een parel uit onze avifauna, een schakel uit het ecologisch systeem heeft me ooit een geweldige innerlijke vreugde bezorgd. Vraag is of we deze boeiende roofridder nog lang zullen horen en zien, het is niet waarschijnlijk. Vele gevaren bedreigen deze vogel. Niet alleen de langzaam dodende pecteciden, ook het verkeer eist zijn tol. Het katastrofaal verdwijnen van gunstige broedplaatsen zoals het kappen van boomgaarde en het nalaten wilgen te knotten Ook strenge winters en aanhoudende regen dunnen de populatie sterk uit. Last but not least DE MENS!!! Op enkele maanden tijd werden in het Turnhoutse 3 dode steenuiltjes verzameld. Twee ervan werden door lood getroffen terwijl het derde eks. door een verkeersongeval om het leven kwam. Het felle licht van auto's en wegverlichtingen trekken massa's insecten aan die een lekkernij betekenen voor elke uil.

Als men overweegt dat een eks. geschoten op 23 april 1973 nog een partner en later nog jongen te verzorgen had, dan komt men tot de ontstellende conclusie dat het hele broedsel verloren ging, terwijl de echtgenoot een verder solitair leven zal moeten leiden.

Steenuilten verenigen zich in de band voor het gehele verdere leven. Laat deze unieke schoonheid leven, dat ook onze nakomelingen de felgele ogen, zijn golvende vlucht en vooral zijn melancholische roep nog kunnen bewonderen.

Het doodgevonden eks. mat:

Totale lengte met volledig uitgestrekte poten en kop: 22 à 23 cm.

Lengte van de vleugel: 22,1 cm

Lengte van de staart: 7,5 cm

Lengte loopbeen: 6,2 = loopbeen + uitgestrekte voet en nagel.

Loopbeen: 3,5 cm.

Beide vleugels + lijf : 43,1 cm

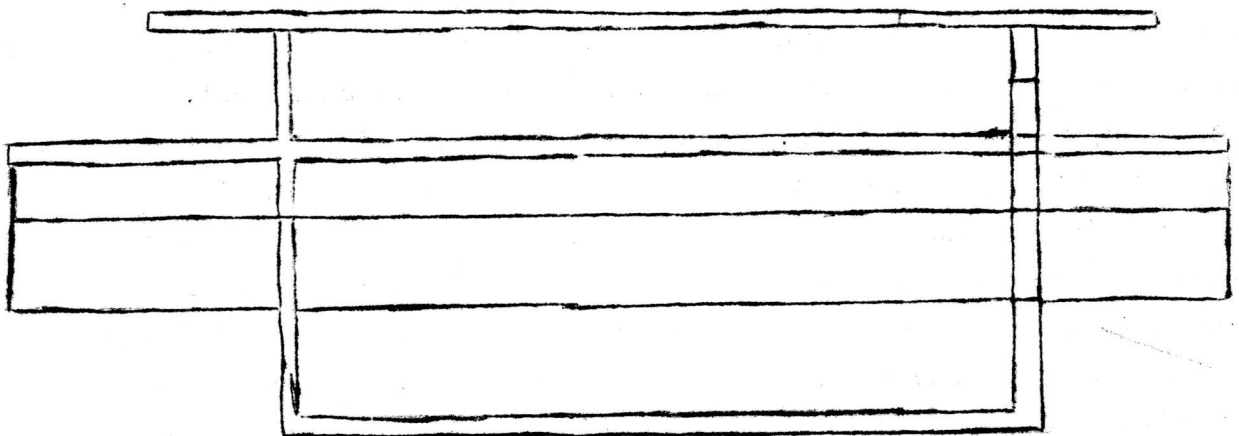
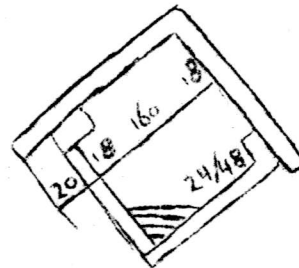
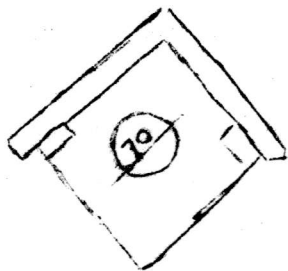
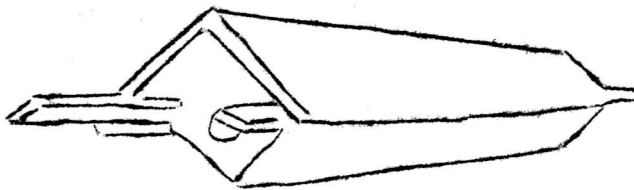
Totale gewicht bedroeg 139 gr.

Tekening van steenuilenkast; zie vogeljaar.

Mark Smets

Wielewaaljongeren afd, Turnhout

België

Excursie Flevopolder

Op 19-10-'75 zijn enkele leden van de Vogelwerkgroep naar de Flevopolder geweest. 's Morgens om 4 uur vertrokken wij met twee auto's uit Reusel. De anderen uit regio Veldhoven zouden bij Harderwijk op ons wachten. De opkomst was goed, want daar stonden nog eens 3 wagens, zodat wij met 19 personen waren.

Wie er precies bij waren kunnen wij ons niet meer herinneren.

Met was gelukkig droog weer maar er stond wel een flinke bries.

Helaas de wagen van de penningmeester kreeg de kuren (toch nog niet genoeg geld verduisterd om een goeie wagen tekopen) en op

het laatste moment vertrouwde de baas het toch niet meer en

ging eerder naar huis om het spitsuur en het duister te vermijden.

(..achteraf bleek een gescheurde koppakking de spelbreker te zijn).

Toen we een stuk in de Flevopolder gedrongen waren, kwamen we bij zandopspuitreinen, waar veel vogels zaten.

Enkele leden zondigden daar tegen één van de 10-geboden (welk?) door nestkastjeshout te jatten.....en als U ook ooit problemen mocht hebben met "lopende" graafwerktuigen bel dan kraanmachinist Tönissen maar even! Daarna gingen wij door naar de Knardijk waar we ook honger kregen. Sommige echter hadden meer trek in een bord snert en wilden naar een restaurant. Hier voelde iedereen wel wat voor en even later zaten wij allemaal achter een kop overheerlijke erwtensoep, waar bij één man(of vrouw) nog bevoorrecht was er een stukje "oberdassenextract" bij te krijgen.

Langs deze weg wilden wij het pasgetrouwde paar Haak bedanken die ons de snert tracteerde. Als dank zongen wij een "lang zullen ze leven". Daarna keerden wij langzamerhand allen met tevreden gezichten weer huiswaarts, ondanks het feit dat we wat vroeger moesten gaan.

Wij zagen de volgende vogels:

Fluit	5 exx.	Blauwe kiek.	6mn+3vr.
Aalscholver	6 exx.	Torenvalk	± 28 exx.
Blauwe reiger	18 exx.	Patrijs	
Grauwe gans	veél	Fazant	
Wilde eend	"	Waterhoen	5 exx.
Wintertaling	"	Hoerkoet	velen
Kuifeend	8 exx.	Kievit	6 exx.
Tafeloend	velen	Bonte strandloper	± 40 exx.
Buizerd	6 exx.	Komphaan	2 exx.
Bruine kiek.	1 vr.	Wulp	30 exx.

vervolg zie ander blad....

Watersnip	± 15 exx.	Kramsvogel	± 10 exx.
Kokmeeuw		Baardmannetje	6 exx.
Zilvermeeuw		Rietgors	± 3 exx?
Kl mantelmeeuw		Bijs	4 exx.
Gr mantelmeeuw		Bergeend	honderden
Stormmeeuw		Knobbolzwaan	15 exx.
Zwarte stern	3 exx.	Kluut	honderden
Veldlecuwerik		Toppereend	5 exx.

HICO Venema, WILGARD Heesters.

G E L E. L E P P E L A A R

Op 21- 9 -75 zijn enkele leden van onze werkgroep naar de Flevopolder geweest buiten de werkgroep om. Onder andere werden toen langs de Oostvaardersdijk 30 lepelaars waargenomen. Opvallend was dat twee exx. een rode ring om de poot hadden. Nog opvallender echter was dat een van deze twee met een of ander geel spul gemerkt was aan de vleugels. Naar aamleiding hiervan heeft Geert Sanders een brief gestuurd naar het vogeltrekstation in Arnhem, of zij hier soms meer over wisten.

Hieronder de reactie:

Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders

Lelystad

Van de Heer Speek van vogeltrekstation Arnhem ontving ik Uw waarneming betreffende 2 geringde lepelaars in Zuid- Flevoland, langs de oostvaardersdijk. Het met geel aan de vleugels gemerkt dier werd als botulismeslachtoffer door ons gevonden in de Biesbos. En na verzorgd te zijn en ingespoten te zijn met botulisme-antitoxinen weer vrijgelaten in Zuid Flevoland. Het andere ex. kan ik niet thuisbrengen omdat U de juiste plaats van de ring niet noemt.

Hartelijk dank voor de waarneming,

Drs. E P R Poorter

S C H E D E L S

Enkelen onder ons zal al wel bekend zijn dat onderstaande fanatiek schedelverzamelaar is. Ik ben reeds in het bezit van een vijftigtal schedels zowel van vogels als zoogdieren. Regelmatig hoor ik van mensen dat ze een dood dier hebben gevonden.

Langs deze weg wou ik U beleefd vragen, als U ooit dode dieren vindt, of U mij dan een seintje wil geven of het stoffelijke overschot (de gave kop alleen is voldoende) in een plastic zakje wil doen en mee naar de vergadering nemen.

Bij voorbaat hartelijk dank,

N. Venema Reusel

Tel. 04976 - 1970.

Vogelen

in

Turkije.

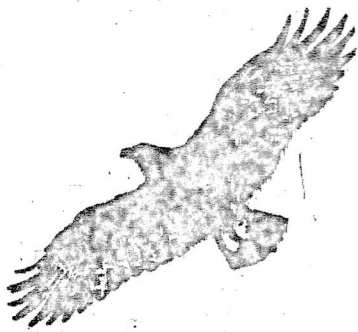
Vogelen in Turkije

Stootvogels en ooievaars maken tijdens hun trek graag gebruik van thermiek. Zij verplaatsen zich zwevend van de ene opstijgende luchtkolom naar de andere en zijn zo in staat op een trekdag een aanzienlijke afstand af te leggen zonder veel energie te gebruiken. Aangezien boven grote wateroppervlakten weinig of geen thermiek aanwezig is, worden dergelijke gebieden door deze zweefvliegers vaak gemeden. Op een aantal plaatsen in Europa kunnen in de trek-tijd dan ook grote concentraties stootvogels en ooievaars worden waargenomen zoals bij Gibraltar en in de omgeving van Istanbul. De zuidpunt van Zweden (Falsterbö) is bekend om de grote doortrek van stootvogels, met name Buizerden, maar de Ooievaar ontbreekt hier.

Nieuwsgierig geworden door het lezen van de artikelen van Porter en Willis (1968) en De Peer (1973) besloot ik in 1975 mijn vakantie door te brengen in Istanbul. De stootvogels en ooievaars die men hier kan waarnemen zijn afkomstig uit een zeer groot verspreidingsgebied wat geheel Oosteuropa omvat. De sterkste doortrek van Ooievaars kan men waarnemen van half augustus tot begin september. Porter en Willis (1968) telden in 1966 tussen 14 juli en 8 november ruim 200.000 passerende exemplaren. Zwarte Ooievaars trekken in geringer aantal door van eind augustus tot begin oktober. In 1966 werden in totaal bijna 6.200 exemplaren waargenomen. Spektakulair is ook de trek van verschillende arendsoorten, vooral in de tweede helft van september. Het talrijkst is de Schreeuwarend. Porter en Willis (1968) telden in de herfst van 1966 ruim 4.300 exemplaren. Een ideaal waarnemingspunt bij Istanbul zijn de Çamlıca heuvels.

Deze liggen in de buitenwijken van Üsküdar, ongeveer 5 km ten oosten van de Bosporus. De heuvels zijn vanuit Istanbul gemakkelijk te bereiken. Men kan voor een overtocht over de Bosporus gebruik maken van een zeer frequente veerdienst, terwijl er vanaf de aanlegsteiger in Üsküdar één maal per uur een bus rijdt naar de top van de grootste van de twee heuvels, de Büyük Çamlıca. Vanaf deze ruim 200 meter hoge heuvel heeft men een schitterend uitzicht over Istanbul en de Bosporus. In vele gevallen kan men naderend vogels reeds van verre zien aankomen. Deze heuvel wordt in de tweede helft van september dan ook door tientallen vogelaars, voornamelijk afkomstig uit Engeland en Denemarken, bezocht. De aanwezigheid van deze groep vogelaars kan een goede steun zijn bij het keren kennen van nieuwe soorten. De drukte op de top van de büyük Çamlıca werd in de tweede helft van september echter dermate groot dat ik de voorkeur gaf aan de top van de Küçük Çamlıca. Deze heuvel ligt in een park ongeveer 2 km ten zuiden van de Büyük Çamlıca en is veel rustiger. De heuvel heeft het nadeel dat het uitzicht minder goed is door de aanwezigheid van bomen. De passerende vogels konden hier echter op geringer afstand worden waargenomen. De opgenomen tabel geeft een indruk van mijn waarnemingen vanaf de Çamlıca heuvels. Opgemerkt moet worden dat niet op alle dagen even lang geteld is, zodat de tabel geen exact beeld geeft van het aantal passerende vogels op de verschillende waarnemingsdagen. De Boomvalk is in de tabel niet opgenomen omdat er op de Çamlıca heuvels 1 of 2 paar hadden gebroed en er altijd wel enkele exemplaren rond de heuvels vlogen. Hierdoor was het niet uit te maken of de waargenomen exemplaren doortrekkers of broedvogels waren. Vermeldenswaard is dat met name in de tweede helft van september een vrij aanzienlijk deel van de doortrekkende Buizerden tot de vorm B.b. vulpinus

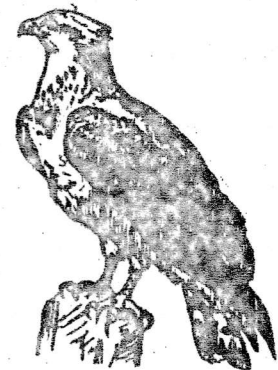
behoorde, herkenbaar aan de nauwlijks gebandeerde rossige staart en het wat slanker uiterlijk. Omdat op sommige dagen de vogels op grote afstand, op grote hoogte of zeer snel doortrokken was determinatie niet altijd mogelijk. Dit verklaart het op sommige dagen hoge per-

centage niet gedetermineerde stootvogels en ooievaars. Is het op grote afstand vaak moeilijk ooievaars en Zwarte ooievaars van elkaar te onderscheiden, stootvogels leveren vaak nog meer problemen op. Vele soorten ~~nocten~~ dan ook van dichtbij worden waargenomen wil determinatie mogelijk zijn. Zo kan het waarnemen van de koptekening nodig zijn bij het onderscheiden van verschillende valken- en

kiekendiefsoorten.

Aangezien de trekintensiteit afhankelijk is van de windrichting, windkracht en de aanwezigheid van thermiek, niet alleen in de omgeving van Istanbul maar ook in de gebieden ten noordwesten van deze stad, kan zij van dag tot dag en van uur tot uur verschillen. Behalve de trekintensiteit is echter ook de plaats waar de vogels doortrekken afhankelijk van deze drie factoren.

Porter en Willis (1968) veronderstelden dat een groot deel van de via Istanbul doortrekkende stootvogels vanaf de Çamlıca heuvels kon worden waargenomen. Tellingen vanaf

deze heuvels zouden dus een nauwkeurig beeld kunnen geven van het totaal aantal bij de Bosporus doortrekkende stootvogels en daarmee de

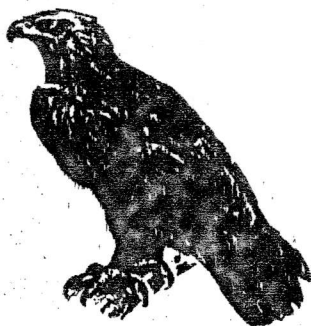
populatiegrootte van verschillende Oosteuropese soorten. De kennis betreffende de doortrek van stootvogels en ooievaars bij de Bosporus blijkt echter nog onvolledig te zijn. Porter en Willis (1968) constateerden reeds dat een onbekend aantal ooievaars ten zuiden van de Bosporus over de zee van Marmara trok. Tijdens tellingen in de herft van 1972 werd het vermoeden bevestigd dat het hierbij om aanzienlijke aantallen ging. Door Engelse, Deense en Zweedse amateurvogelaars werden in dit jaar tellingen uitgevoerd op de Çamlica heuvels en op de Prinseneilanden. Over deze eilanden bleken in 1972 315.000 Ooievaars en 25.000 Wespddieven te passeren. De vogels bleken ten zuidwesten van Istanbul hoogte te winnen en lieten zich via de Prinseneilanden afglijden naar het zuidoosten. Bij zuidwesten wind kan boven de Çamlica heuvels dan ook een sterkere doortrek van deze soorten worden waargenomen (in de meeste gevallen waait de wind in Istanbul in de herfst echter uit het noorden of uit het noordoosten; 11-9 was echter een dag met zuidwesten wind wat meteen resulteerde in een groot aantal doortrekkende Ooievaars, zie tabel). Dat er nog wat hiaten zijn in de kennis betreffende de doortrek van zweefvliegers aan de Bosporus blijkt ook uit waarnemingen van twee Deense vogelaars in de herfst van 1975. Zij zagen in twee dagen, ondanks de noordoosten wind, omstreeks 20 september aan de Zwarte Zeekust aan de noordpunt van de Bosporus ongeveer 4.000 Schreeuwarenden doortrekken. Het zal duidelijk zijn dat het aantal Schreeuwarenden wat door mij in de herfst van 1975 op de Çamlica heuvels is waargenomen beslist laag te noemen is! Het zijn uiteraard niet alleen de doortrekkende stootvogels en ooievaars die men in Istanbul kan waarnemen. In de stad zelf zijn de Palmtortel en de Alpengierzwaluw talrijke broedvogels. Tijdens een overtocht over de Bosporus kan men meestal wel Noordse Pijlstormvogels, Dwergmeeuwen en Zwartkopmeeuwen zien. Op de Çamlica heuvels

nam ik o.a. waar: Aziatische steenpatrijs, scharrelaar, hop, syrische bonte specht, kleine zwartkop, kleine vliegenvanger, izabeltapuit en blonde tapuit. Ook in de omgeving van de stad Bursa, ongeveer 200 km ten oosten van Istanbul liggen een

aantal zeer goede vogelgebieden. Tijdens een excursie naar de berg Ula Dağ werden o.a. waargenomen: Steenarend, Monniksgier, lannervalk, waterpieper, turkse boomklever en raaf. Tijdens een excursie naar het Apolyont meer o.a.:

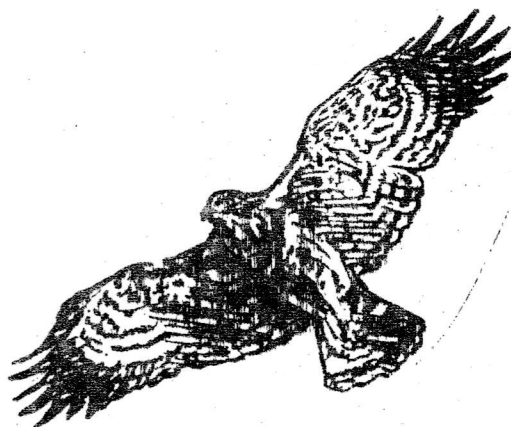
Kroeskop pelikaan, Dwergaalscholver, Kleine zilverreiger, ralreiger, kwak, zwarte ibis, Vale gier, witvleugelstern, reuzenstern, bijeneter, scharrelaar, buidelmees en spaanse mus. Vooral een bezoek aan dit meer is aan te bevelen. Het is gemakkelijk bereikbaar en vanaf een dijk langs de zuidwestelijke oever van het meer heeft men een uitstekend uitzicht.

Uit het bovenstaande zal duidelijk zijn dat er voor een vogelaar in

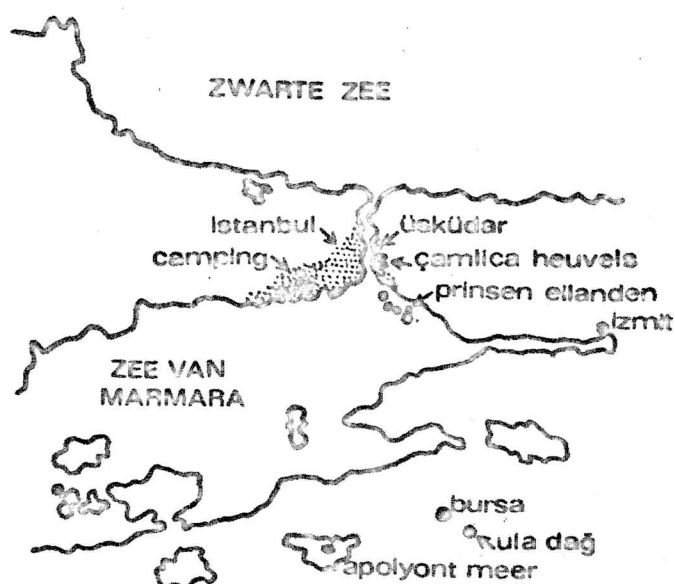
Turkije nog veel te zien is. De trektellingen op de Çamlica heuvels zijn een zeer goede gelegenheid om vele Oosteuropese stootvogelsoorten goed te leren kennen. Het is bovendien fascinerend om de soms grote groepen ooievaars, zwarte ooievaars, Buizerden,

schreeuwarenden en balkansperwers te zien overkomen. Bovendien kan ook de amateurvogelaar een bijdrage leveren aan het vergroten van de kennis betreffende de vogeltrek aan de Bosporus. Het is met name

	10	11	12	13	14	15	18	19	20	21	23	24	25	26	TOT
Ciconia spec.	-	-	-	-	99	26	-	99	290	-	-	-	-	-	514
Ooievaar	5	1590	6	51	35	72	-	-	-	40	82	1	17	15	1914
Zw. Ooievaar	30	130	89	93	21	65	10	-	11	121	359	3	238	113	1303
Totaal Ciconia	35	1720	95	144	155	183	10	99	301	161	441	4	255	128	3731
Aasgier	6	8	-	20	7	3	-	-	5	11	-	9	-	6	83
Vale Gier	-	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Steppenarend	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Keizerarend	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	3
Schreeuwarend	31	91	9	64	191	84	2	9	127	331	4	129	157	42	1271
Dwergarend	-	-	1	3	10	8	-	-	4	2	-	3	13	7	51
Slangenarend	16	13	-	11	22	10	-	2	25	7	-	15	45	68	234
Buizerd	10	13	17	129	113	46	2	8	356	345	67	150	825	113	2194
Rode Wouw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Zwarte Wouw	3	73	-	4	48	2	4	1	13	12	1	-	4	-	165
Wespendief	2	7	-	5	29	-	-	-	5	-	-	-	-	-	48
Circus spec.	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Havik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Balkansperwer	176	311	8	1088	600	155	-	9	333	106	90	30	53	-	2959
Sperwer	-	-	-	1	3	1	-	1	1	4	4	8	48	44	115
Accipiter n/b	5	14	1	-	22	1	-	-	2	5	-	-	-	-	40
Roodpootvalk	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Torenavalk	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	6
Falco spec.	-	-	-	9	5	-	-	-	-	1	-	2	-	-	17
Ondet. Roofv.	30	48	-	52	30	8	-	1	300	21	-	3	21	11	525
Totaal Roofv.	279	587	36	1400	1072	318	8	31	1171	847	166	350	1170	292	7727
Totaal	314	2307	131	1544	1227	501	18	130	1472	1008	607	354	1425	420	11458

Het aantal ooievaars en stootvogels waargenomen van 10 t.m. 26 september 1975 op de Gamlica heuvels bij Istanbul.

zinvol dat er nog wat meer informatie beschikbaar komt over de trek langs de Zwarte Zeekust ten noorden van de Çamlica heuvels. Door tellingen op verschillende punten (Prinseneilanden, Çamlica heuvels, Zwarte Zeekust) zou men een goed beeld kunnen krijgen van de populatiegrootteschommelingen van de passerende soorten. De achteruitgang van een bepaalde soort zou via trektellingen op deze plaatsen kunnen worden vastgesteld. De gegevens zouden vervolgens wellicht gebruikt kunnen worden voor een betere bescherming van de soort. Reeds nu is duidelijk dat de Vale gier, Monniksgier, Aasgier en Zwarte wouw gedurende de laatste 100 jaar sterk in aantal zijn achteruitgegaan.

Literatuur:

Peer, Jan de. 1973. Vogelen aan de Bosporus. Fascinerende geconcentreerde trek. Het Vogeljaar 21: 375-380.

Porter, Richard + Ian Willis. 1968. The autumn migration of soaring birds at the Bosphorus. Ibis 110: 520-536.

Porter, R.F., Ian Willis, Steen Christensen + Bent Pors Nielsen. 1974. Flight identification of European raptors. Poyser, Berkhamsted; 264 pp.

C.J. Smit (Twentse Vogelwerkgroep)

Herman van Hoevellstraat 22

Enschede

Niet alleen vogels in onze tuin

Een dier dat we ondanks we het weinig zien toch thuis hoort in een grote tuin is de egel. Zoals gezegd de egel heeft een grote tuin nodig, is de tuin te klein dan zal hij bij de burens op bezoek gaan.

De egel leent zich niet voor het leven in gevangenschap maar het is te proberen om het dier zich uit vrije wil bij ons in de tuin te laten vastigen. Als ons dit lukt geeft het ons natuurlijk veel voldoening, bovendien kunnen wedoor observeren wat meer van zijn levensgewoonte te weten komen, ook eten ze grote hoeveelheden slakken, rupsen, duizendpoten enz. terwijl ze nouwelijks talen naar nuttige insekten zoals lievheerbeestjes, kortschildkevers en loopkevers.

Hoe krijgen we nu een egel in onze tuin? Dit kan op de zelfde wijze als bij vogels gebeurd, door het verstrekken van voedsel en een nestkast.

Egels zijn verzot op melk, als we daarvan regelmatig s avonds een schoteltje buiten zetten, maak je kans dat er op een of andere dag een langslopende egel het schoteltje in de gaten krijgt. Als je het schoteltje de andere morgen leeg en op z'n kop terug vind, is er grote kans dat dit het werk is van een egel. Egels keren het schoteltje n.l. om om te kijken of er duizendpoten of slakken onder huizen. Wel moeten we er rekening mee houden dat ook katten en honden het gedaan kunnen hebben, daarom moeten we katten en honden uit de tuin weren als we een egel willen lokken. Verder zijn egels verzot op tomaten, allerlei keukenresten en ingeblikte zalm, maar pas op voor ratten enz.

Verder moet er op het terrein een vijver zijn waar de egels kunnen gaan drinken. Nu de nestkast: deze moeten we aanleggen op een rustig plekje in onze tuin, een afbeelding hiervan vind U op bijgaand blad. Voor deze nestkast is het beslist nodig om onverduurzaamd hout te gebruiken. We zullen het om de paar jaar moeten vernieuwen maar dat hebben we er wel voor over. Egels hebben een heel sterk ontwikkeld reukvermogen en een duidelijke afkeer van conserveringsmiddelen, ook kunnen ze niet tegen tabaksrook. De gang maken we vooral niet breder en hoger dan 10 cm x 10 cm en ong. 60 cm lang, dit voorkomt dat katten zich er in vastigen. De getekende ventilatiekoker is heel belangrijk omdat egels een hekel hebben aan een vochtig verblijf. Dit betekend ook dat we de nestkast op een iets hoger gelegen gedeelte van onze tuin moeten aanleggen. De nestkast dekken we af met asfaltpapier of dakleer misschien is plasticfolie nog wel beter omdat hierin geen teerbrengebrengen we een laag alleen de luchtkoker zichtbaar

produkt in verwerkt is. Daaroverheen grond van ong. 30 cm dikte waaruit koker, de ingang en nog een tweede blijven. Deze tweede koker plaatsen we net naast de ingangstunnel, hierdoor kunnen we stukjes speksword of lever in de gang deponeren. Verdwijnen deze stukjes regelmatig dan mogen we aannemen dat een egel zich in onze nestkast heeft gevestigd.

De bodem voeren we uit als rooster waaronder we een laagje derrispoeder strooien. Dit tegen de vlooiën waarvan de egels nogal eens last schijnen te hebben. We kunnen, om onze kast bevolkt te krijgen, ook een egel van de weg meenemen. Vaak steken deze dieren 's avonds en 's nachts de weg over misschien dat we dan daarmee tevens hun leven redden want ze worden vaak bij het oversteken dood gereden. Neem echter nooit egels mee in de tijd dat ze jongen hebben, het is moeilijk te zien of we een mannetje of een vrouwtje in handen hebben, nemen we de moeder mee van jongen die nog gezoogd worden dan hebben we vrijwel zeker de dood van deze jongen op ons geweten. Willen we toch een egel meenemen dan is het 't veiligste om ons tot zelfstandige jongen te richten. Deze hebben in opgerolde houding de grootte van een grote sinasappel.

Neem in ieder geval nooit volgroeide egels mee in de maanden mei, juni, juli en in september en oktober. Egels werpen 2X per jaar jongen, de draagtijd is 30 - 40 dagen. De jongen worden gedurende 4 weken gezoogd, ze worden blind geboren en hebben nog weke "stekels". De oogjes gaan pas na 14 dagen open maar een week daarna verlaten ze het nest al, keurig op een rijtje achter hun moeder aan.

Als u zo gelukkig bent dat zich een egel in de nestkast vestigt, bedwing dan vooral uw nieuwsgierigheid. Als we een kijkje in het nachthok zouden nemen, kunnen we er zeker van zijn dat de egel gaat verhuizen. Wel kunnen we door het speciale kokertje - halverwege de ingang - wat lekkernijen naar binnen laten vallen. Het schoteltje melk, waar we het al over gehad hebben, ontdekken ze erg snel, aan het geluid dat ze maken bij het omkeren van het lege schoteltje kunnen we ontdekken op welke tijd ze op verkenning plegen te gaan.

Als we vooral in het begin erg voorzichtig zijn met onze toenaderingspogingen, zal de egel gauw aan ons wennen. Zij kunnen tenslotte zo tam worden dat ze meelwormen uit onze hand komen eten.

Maak echter nooit plotselinge geluiden of bewegingen en praat rustig tegen hem. Maak om de 3 jaar een nieuwe nestkast, gaat het diertje dood, dan kunt u het beste ook een nieuwe kast maken.

Tussen het afbreken van de oude en het opbouwen van de nieuwe kast moet de plaats wel ongeveer 5 weken goed doorluchten.

Jan van de Werf.

CONTACTORGAAN VOOR VOGELSTUDIE VAN DE K.N.N.V.

GEWIJZIGDE OPROEP TOT MEDEWERKING AAN HET BROEDVOGELONDERZOEK 1976

1. TORENVALK: B. Loos jr, Minervaplein 5, Utrecht. Tel. 030-514884
Controleurs en/of bezitters van Torenvalk- en Uilenkasten worden verzocht om vóór de aanvang van het broedseizoen contact op te nemen i.v.m. landelijke registratie. Verder mededelingen van broedgevallen die niet in kasten hebben plaats gevonden en van torenvalkconcentraties bij lokale muizenplagen.

2. BOOMKLEVER: A. de Vries, Jachtweg 9, Arnhem.

De volgende gegevens worden gevraagd: Gebied (naam, ligging, oppervlakte, gemeente), opgave van boomsoorten (volgorde van talrijkheid), leeftijd bos, aantal broedparen, nestplaatsen (natuurlijke hopen, nestkasten) en in welke boomsoorten. Voedselzoeken: in welke boomsoorten in broedtijd en welke buiten broedtijd. Ook gegevens over bossen, waarin de soort niet voorkomt worden op prijs gesteld.

3. KLAPEKSTER: J.C.P. van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven (N.B.)
Tel. 040-531211

Het onderzoek is gedeeltelijk afgesloten. Alleen de volgende gegevens zijn welkom: gedrag, biotoop, voedsel en literatuur-opgaven.

4. PUTTER: B. v.d. Veen en D.A. Vleugel, Borniastraat 89, Leeuwarden. Tel. 05100-22930

Gevraagd worden gegevens over zingende mannetjes, plaatsen en biotoop.

vervolg oproep.

5. GRAUWE GORS: R. Meijer, woonark "Aythya", Rivierdijkstraat 2^a,
Sliedrecht. Tel. 01840-5245

Gegevens over het voorkomen als broedvogel worden gevraagd; ook negatieve gegevens zijn van belang. Voorts waarnemingen uit trektijd en winter, vooral van wat grote groepen. Alle opgaven graag met nauwkeurige plaatsomschrijving.

6. IJSVOGEL en

7. GROTE GELE KWIKSTAART: T. Heijnen, P.L. Meininger en R. Kwak. Gegevens uit Zeeland, N.- en Z.-Holland en Utrecht: P.L. Meininger, Graaf Ruprechtlaan 17, Leidschendam. Tel. 070-274140. Overige gegevens: T. Heijnen, Jan Sluijtersweg 25, Eindhoven. Tel. 040-114873. Gevraagd: gegevens over verspreiding en biotoopkeus tijdens het broedseizoen (hiervoor zijn enquêteformulieren bij bovenstaande adressen verkrijgbaar) en waarnemingen uit de rest van het jaar vanaf 1960, met name over 1975 en 1976. Omtrent het creëren van kunstmatige nestgelegenheden voor de Ijsvogel zijn gegevens bij bovenstaande adressen verkrijgbaar.

8. KORHOEN: Deze soort vervalt in dit onderzoek in verband met een door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer te houden enquête in 1976. Men wordt verzocht de gegevens naar voorgenomde instantie te zenden. (Adres R.I.N.: Kasteel Broekhuizen, Leersum.)

Namens de bewerkers,

B. Loos jr, Minervaplein 5, Utrecht.
Tel. 030-514884.

Rhenen, 22 december 1975.

Koninklijke Nederlandse
Natuurhistorische Vereniging

Aan alle Vogelwerkgroepen en
Vogelbeschermingswachten,

CONTACTORGAAN VOOR VOGELSTUDIE

Secr.: Willibrordweg 1, Rhenen
Tel.08376-3015

L.S.,

Bijgaand zenden wij U een gewijzigde oproep voor het broedvogelonderzoek 1976, waarbij wij U er op attent maken, dat dit jaar door verschillende omstandigheden enkele belangrijke wijzigingen noodzakelijk bleken. Wij verzoeken de U dd. 6 nov. jl. gezonden oproep (op geel papier) als vervallen te beschouwen.

De jaarlijkse Contactvergadering, gehouden op 13 december jl. te Utrecht, heeft in het kort als belangrijkste punten het volgende opgeleverd:

- De heer B. Loos jr. is benoemd tot technisch lid voor het broedvogelonderzoek, als opvolger van de heer J. Philippona.
De heer Philippona blijft voorlopig als technisch lid aan, ter behartiging van de contacten met de SOVON.
- Door de KNNV-Vogelwerkgroep "Haarlem" werd de aandacht van het Contactorgaan gevestigd op bepaalde punten met betrekking tot de jacht, die er mogelijk toe kunnen bijdragen om de discussie, welke hierover gaande is, dichter tot een oplossing te brengen. Hun brief is ter verdere behandeling doorgestuurd aan de Natuurbeschermingscommissie van de KNNV.
- Terug komend op hetgeen reeds in de vergadering van 14 dec. 1974 naar voren kwam, is opnieuw, o.a. door de KNNV VWG "Roosendaal", de landelijke coördinatie van het vogelonderzoek aan de orde gesteld. Daar het Contactorgaan opnieuw een standpunt wil bepalen, is ter vergadering besloten tot het instellen van een werkkommissie, bestaande uit 7 leden, afkomstig uit de vogelwerkgroepen en de leiding van het Contactorgaan. De doelstellingen van de commissie zijn:
 - a) opstellen van een duidelijk schema met alle instanties en organisaties in ons land, die zich met vogelonderzoek bezig houden. Aan een dergelijk schema bestaat zowel bij groepen als bij individuele waarnemers grote behoefte.
 - b) contact opnemen met de Nederlandse Ornithologische Unie en andere organisaties, om te komen tot een duidelijk beeld aangaande de plannen voor coördinatie van het ornithologisch onderzoek in ons land.
Zowel groepen, als individuele waarnemers zouden met meer duidelijkheid op dit gebied zeer gebaat zijn, zodat niemand zich voortaan meer hoeft te verliezen in de doolhof der hedendaagse ornithologie.

Het volledige verslag van deze contactvergadering ontvangt U t.z.t., gebundeld in het Verslag Vogelstudie 1975. Wij herhalen ons verzoek aan de groepen, die hun jaargegevens voor dit verslag nog niet hebben ingestuurd en verwijzen naar hetgeen hierover in onze circulaire dd. 6 november '75 (uitnodiging contactvergadering) werd vermeld. Uiterste inzenddatum is 15 januari a.s. Bij voorbaat dank voor Uw medewerking!

Wij eindigen met de beste wensen voor het nieuwe jaar: dat het een ornithologisch topjaar mag worden !!!

Namens de leiding van het
CONTACTORGAAN VOOR VOGELSTUDIE VAN DE KNNV
J. Steenman, secretaris.

VERSLAG VAN HET BROEDVOGELONDERZOEK OVER 1975

B. Loos jr., Minervaplein 5 , Utrecht. Tel. 030-514884

Om het onderzoekprogramma voor 1976 vast te stellen en de resultaten van 1975 te bespreken, vergaderden de bewerkers op 3 okt. 1975 te Amersfoort. Aanwezig waren verder de voorzitter en de secretaris van het contactorgaan: Drs.C.W.Stam en J.Staenman. J.Philippona werd na 10 jaar als technisch lid opgetreden te hebben vervangen door B.Loos jr.. Vanaf deze plaats dank voor de prettige leiding!

Ook voor het jaar 1976 werd besloten de activiteiten onveranderd en onverminderd te continueren. In welke vorm het onderzoek in 1977 zal plaats vinden is nu nog niet bekend; hierover zal nader contact gezocht worden, o.a. met de SOVON¹

Van de vijf soorten, die dit jaar bewerkt werden, verdween een van de vogelsoorten nl. de Overzwaluw. Niet minder dan vier soorten kwamen nieuw op de lijst: Korhoen, Grauwe Gors, Grote en Gele Kwik en IJsvogel.

Verslagen verloop onderzoeken 1975.

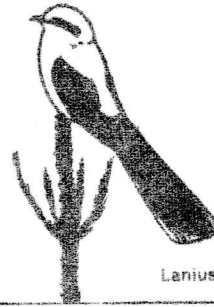
Torenvalk:(B.Loos jr): De coördinatie van de registratie van Torenvalk -en uilenkasten zal 1976 worden voortgezet. De algemene tendens is dat de Torenvalk in ons land toeneemt, mede dankzij het plaatsen van Torenvalkkasten. Verwerking van de West-Europese ringgevens verloopt vlot.

Boonklever:(A.deVries): In 1975 kwamen vrij veel reacties binnen vooral uit Overijssel en Gelderland. Uit de drie noordelijke provincies zijn de gegevens echter zeer schaars. Een verslag over de periode 1973-1974-1975 is vrij spoedig te verwachten.

Klapekster:(J.C.P. van Kessel): Het bolwerk van deze soort blijkt Twente te zijn en niet Brabant, zoals velen vermoeden. Het aantal broedparen is in Nederland gering. Door internationale contacten is het onderzoek over heel Europa uitgebreid.

Van de bewerkers van de Putter en de Oeverzwaluw werden geen verslagen ontvangen.

Vogelwerkgroep „De Kempen”

Lanius Excubitor

Secretariaat : Evestraat 18, Veldhoven 4543, Nederland

Klepekster onderzoek
in Europa.

Aan alle Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en
Jeugd natuurstudiegroepen van Noord- Brabant.

Mijne Heren,

Het is U wellicht bekend dat er op de trek in sommige natuur-
gebieden in Brabant, grote concentraties Wulpen pleisteren.
Op de Landschotse heide b.v. (200 ha. in de Gem. Oost,-West,-en
Middelbeers) hebben wij dit meerdere malen geconstateerd.
Wij troffen hier vooral 's avonds aantallen variërend van 500
tot 1000 ex. aan. Opvallend ook was hier dat de Wulpen van ver-
schillende richtingen kwamen.

Deze concentraties waren aanwezig van; half oktober tot half
december, waarna zij plotseling waren verdwenen. Reden van dit
overhaaste vertrek zal waarschijnlijk wel de onverwacht invallende
kou geweest zijn en het daarmee gepaard gaande dichtvriezen van
de vennen (Keijenhurk en Kromven).
Het is bekend dat bij invallende koude vorsttrek plaats vindt.
(Zie ook Avifauna Noord Brabant)

Onze bedoeling is om na te gaan of een dergelijk verschijnsel
in andere, door U bezochte terreinen heeft plaats gevonden.
Wij zouden het op prijs stellen, wanneer U Uw eventuele waarne-
mingen aan ons door wilt geven.
Kunt U hiervan melding maken in Uw contactblad, of dit bespreken
op een van Uw bijeenkomsten.
Vanzelfsprekend ontvangen alle medewerkers t.z.t. een verslagje
over dit onderzoek.

Bij voorbaat dankend voor Uw medewerking,

Hoogachtend:

G. de Wit

J.C.P. van Kessel.

-door Geert Sanders-

IETS MEER OVER MUIZEN.

Muizen, je zult misschien zeggen: "wat een gek onderwerp", maar toch hangt van deze diertjes onze hele uilen- en gedeeltelijke roofvogelstand af, die voor de meeste vogelaars toch de interressantste vogels zijn.

Ik ben eens gaan vangen om te kijken wat er voor soorten muizen zijn. Dit deed ik met de val die het meest bekend is, de z.g. klepval. (zie fig.) Het vakje achter in de val dient ervoor dat de muizen niet te snel afkoelen want dit heeft de dood tot gevolg. Dit is niet de bedoeling want de muizen worden na het onderzoek weer losgelaten. Vooral kleinere muizen zoals Spitsmuizen zijn hiervoor nogal gevoelig. Deze soort kan niet langer dan 2 a 3 uur zonder voedsel.

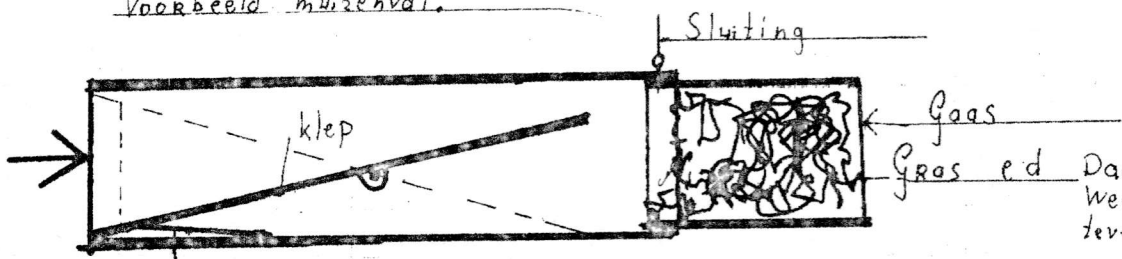
Gedurende het hele etmaal leven deze in een 3 uren ritme, d.w.z.: van iedere 3 uur besteden ze + 1 uur aan eten, de rest aan slapen. Ze eten per dag ongeveer 3/4 deel van hun eigengewicht aan insecten. Ik heb in 4 weken + 50 muizen gevangen op 6 verschillende plaatsen.

Resultaat.

Bosmuis	11 ex.	
Rosse Woelmuis	35 ex.	
Veldmuis	2 ex.	-
Huisspitsmuis	2 ex.	- - - = Aangrenzend bouwland.
Hermelijn	1 ex.	
Wezel	1 ex.	

De eerste keren dat de vallen gecontroleerd werden, zijn de muizen gemeten. De afmetingen zijn van belang voor het determineren van de soorten. Deze afmetingen zijn in iedere goede zoogdierengids aangegeven. Het is het geval dat verschillende muizen op elkaar lijken, vooral de Woel- en de Spitsmuizen.

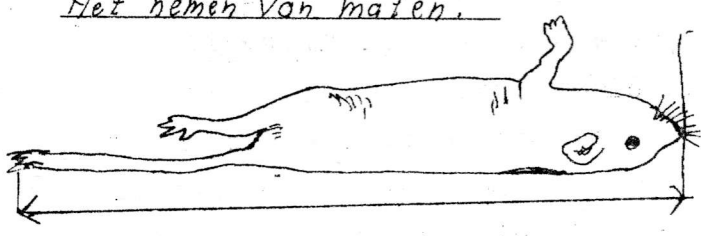
Voorbeeld muizenval.

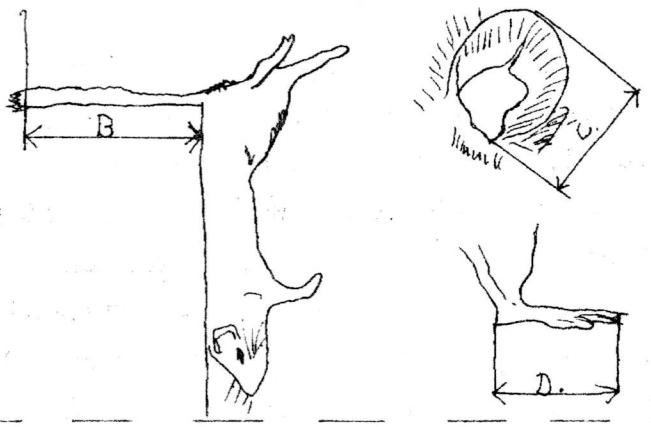
Daar kan de muis in wegkruipen. En dit is tevens een kostje voor aas

Ijzerijtje: Deze gaat onder het klepje rechtstaan, en voorkomt dat de klep terug valt

Het nemen van maten.

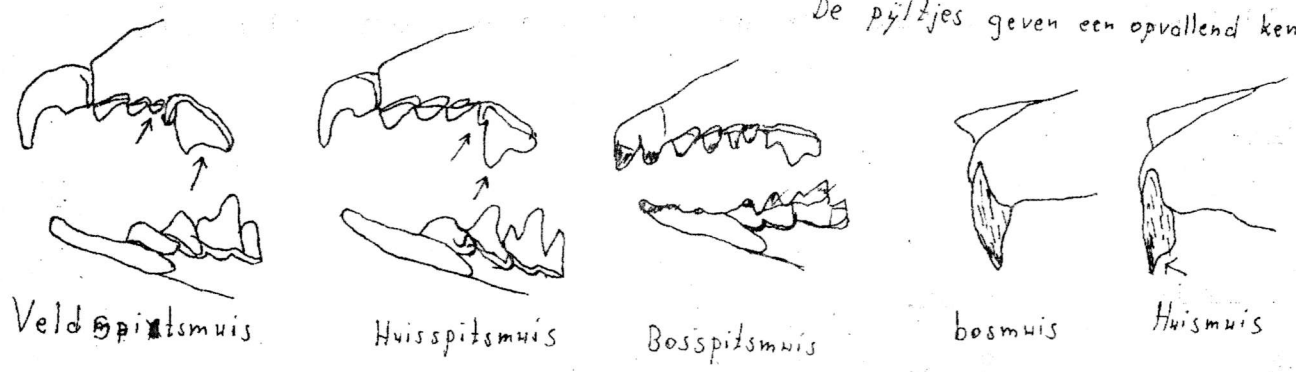

Zie beschrijving: tekst

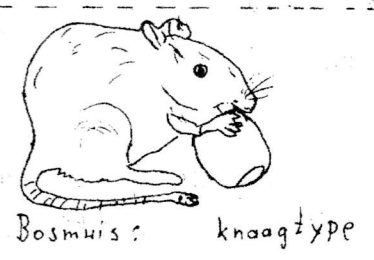
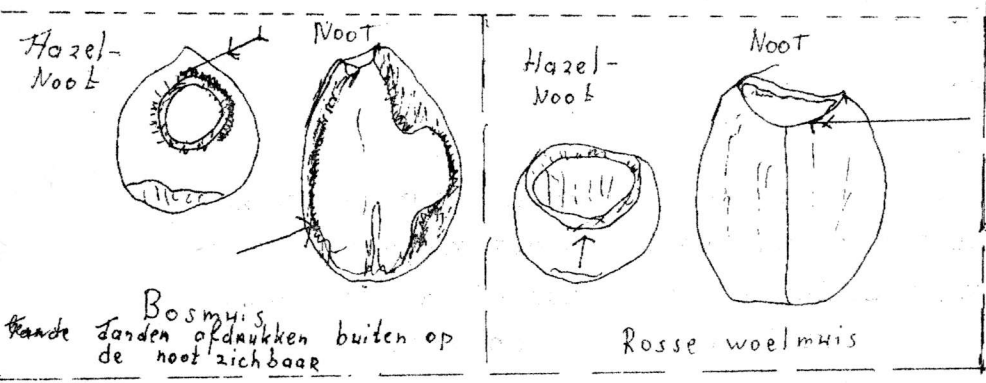

Enkelen typische kernen van schedels, en van het gebit op zich.

De pyltjes geven een opvallend kenmerk aan.

Voor nog meer kenmerken e.d. Zie tekst.

Bosmuis: knaagtype

Rosse woelmuis: knaagtype

Bij fig hier rechts zien we 2 verschillende knaagtype
N.L. Bosmuis knaagtype en de Rosse woelmuis knaagtype
Het verschil is duidelijk zichtbaar. ~~daar dat de Bosmuis~~
Zie Tekst

De volgende afmetingen zijn dikwijls aangegeven:

- A. Totale lengte.
- B. Staartlengte.
- C. Oorlengte (deze is niet altijd gegeven)
- D. Lengte achtervoet.
- E. Gewicht.

Maar toch zal men niet dikwijls een zekere bevestiging krijgen door deze gegevens. Dan zal men het gebied eens nader moeten bekijken. Er zijn n.l. enkele typische kenmerken om zo de soort vast te stellen (zie volgende fig.). Ook is het makkelijk om kenmerken aan het gebid of aan de schedel als zodanig te herkennen. Deze kan men terug vinden in braakballen.

Men kan dan zien welke soort muis door een roofvogel of uil gepakt is.

Wil men iets meer weten over schedels en de kenmerken daarvan dan kan men het boek Zoölogische Bijdragen raadplegen, uitgegeven door het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden.

Determineren via door muizen bewerkte noten en andere vruchten.

Om tandafdrukken van muizen te kunnen begrijpen, dient men te weten hoe deze de vruchten bewerken (zie fig.).

B.v. Het bewerken van een noot door een Bosmuis en een Rosse Woelmuis.

Ze beginnen hetzelfde. Ze zoeken een oneffenheid op de schil van de noot die steun kan geven aan de bovenste knaagtanden net zolang tot ze er een gaatje in hebben.

De verschillende muizen hebben ieder een bepaalde plek op de noot waar ze bij voorkeur beginnen.

De Rosse woelmuis zal dikwijls aan de B uiteinden beginnen, de Bosmuis daarentegen maakt de noot liever aan de zijkant open.

Tot zover maken de muizen de noten op dezelfde wijze open.

Hierna zijn ze te verdelen in 2 groepen die ieder een bepaalde knaag-

techniek toepassen: Het Bosmuistype
 Het Rosse woelmuistype.

Bosmuistype:

Deze steekt zo gauw het gaatje groot genoeg is zijn onderste knaagtanden in de noot, terwijl hij met de boventanden op de buitenkant steunt. Hij knaagt het gaatje verder open aan de kant die van het lichaam is afgewend.

Het knagen gaat dus van binnenuit. En omdat de muis tegelijkertijd de noot ronddraait, laten de boventanden een rij afdrukken achter op de buitenkant van de schil en een stukje (klein) van de rand van het gat. Vaak hebben deze de vorm van gleufjes die als lichtgekleurde afdrukken in de bruine schil duidelijk zichtbaar zijn.

Rosse woelmuistype:

Nadat de Rosse woelmuis een gaatje in de noot heeft gemaakt, steekt deze in tegenstelling tot de Bosmuis zijn snuit in het gat en knaagt aan de dichtst bij gelegen kant. Het knagen gebeurt dus van buiten af. De uitgeknaagde rand vormt een sterk contrast met de onbeschadigde buitenkant. De afdrukken die de boventanden op de binnenkant maken, zijn klein en niet opvallend (zie fig.).

Soortenuizen die in Nederland voorkomen:

<u>Spitsmuizen</u>	- Dwergspitsmuis	- Voedsel: insekten, wormen, slak-
	- Bosspitsmuis	- kan e.d. ook wel plant-
	- Huispitsmuis	- aardig voedsel.
	- Veldspitsmuis	-
	- Waterspitsmuis	- Deze leeft van allerlei waterdier-
		- tjes.

<u>Woelmuizen:</u>	- Rossen woelmuis	} Vooral plantaardig voedsel zoals wortelen, knollen e.d., soms ook wel insekten.
	- Veldmuis	
	- Aardmuis	
	- Noordse woelmuis	
	- Ondergrondse woelmuis (niet alg.)	

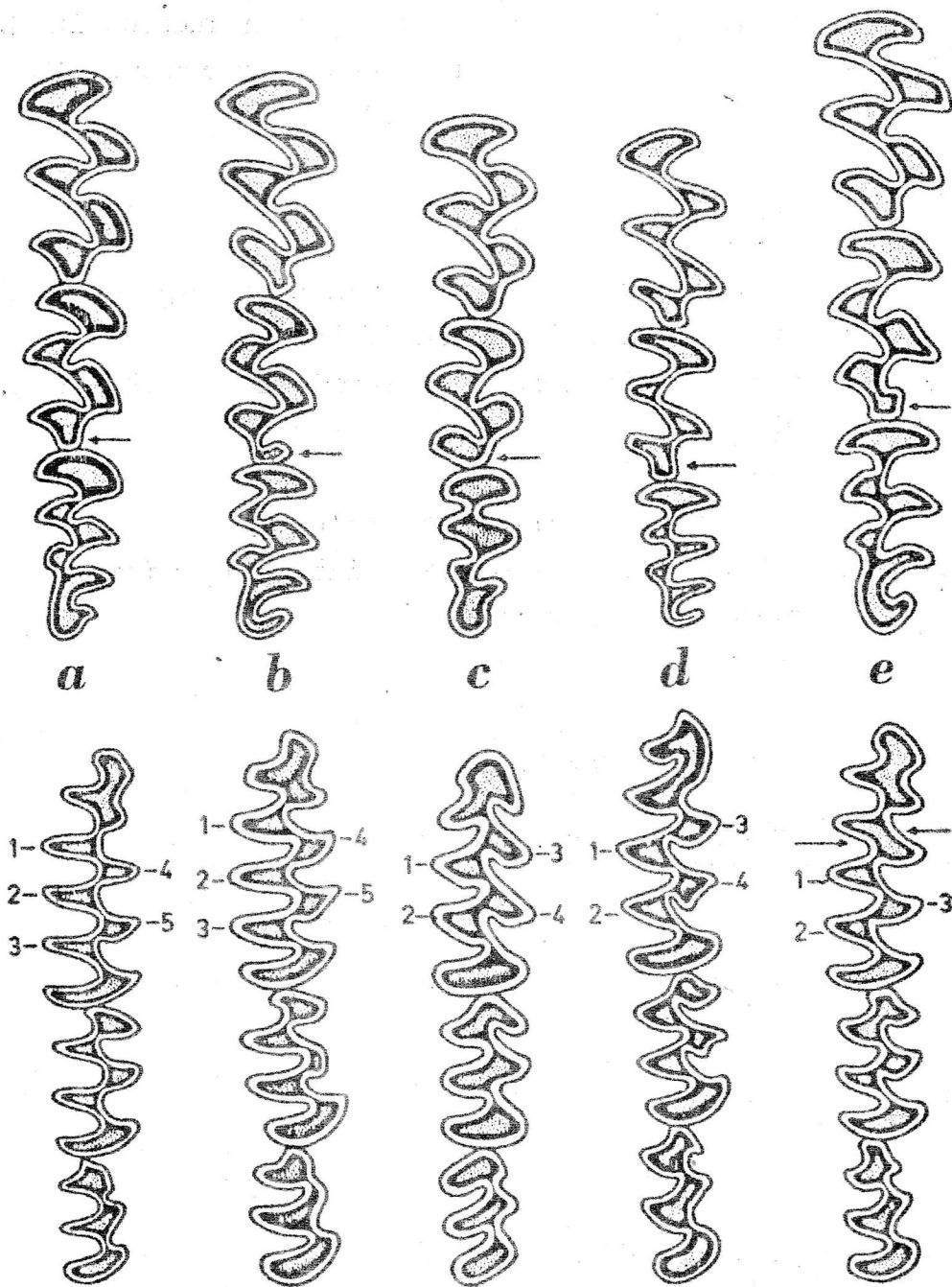

Fig. 8. Kiezen van enige soorten van Microtidae; bovenste rij: rechter bovenkaak en onderste rij: rechter onderkaak. De cijfers bij de eerste kies van elk van de onderkaken geven het aantal gesloten driehoekjes aan (zie determineertabel). — a, veldmuis, *Microtus arvalis*; b, aarpmuis, *Microtus agrestis*; c, rosse woelmuis, *Clethrionomys glareolus*; d, noordse woelmuis, *Microtus oeconomus*; e, ondergrondse woelmuis, *Pitymys subterraneus*.

- Ware muizen: - Dwergmuis alleseter.
 - Bosmuis eten vooral graan en
 - Huismuis andere vruchten.
- Slaapmuizen: - Eikelmuis allebei de soorten alleen in Z.-Limburg
 - Hazelmuis Ze houden een winterslaap. Voedsel: fruit,
 bessen e.d.

Typische muizenlucht.

Het is U vast en zeker wel eens opgevallen dat op de plaats waar Huismuizen vertoeven, zo'n muizenluchtje hangt.

De oorzaak is dat deze Huismuizen een territorium afbakenen.

Bosmuis:

Elke familie heeft een territorium van zo'n 100 m².

Bij proeven is gebleken dat de Bosmuis binnen een afstand van 400 meter hun nest altijd terug kunnen vinden.

De muizengroetjes,

Geert Sanders.

LITERATUUR

- BAUER, K., 1956. Schleiereule (*Tyto alba* Scop.) als Fledermausjäger. Journal für Ornithologie, vol. 97, pp. 335-340, 2 fig.
- BAUMANN, F., 1949. Die freilebenden Säugetiere der Schweiz. Bern, xiv + 492 pp., 496 afb.
- BECKER, K., 1955. Über Art- und Geschlechtsunterschiede am Becken einheimischer Spitzmäuse (Soricidae). Zeitschr. für Säugetierkunde, vol. 20, pp. 78-88, 6 fig., 2 tab.
- , 1957. Eine neue Methode zur Gewinnung von Knochen aus Gewöllen. Zeitschr. für Säugetierkunde, vol. 22, pp. 242-243.
- , 1958. Die Populationsentwicklung von Feldmäusen (*Microtus arvalis*) im Spiegel der Nahrung von Schleiereulen (*Tyto alba*). Zeitschr. für angewandte Zoologie, vol. 45, pp. 404-431, 8 fig., 3 tab.
- BEMMEL, A. C. V. VAN, 1933. Zie onder BÖHMERS en VAN BEMMEL.
- BLASIUS, J. H., 1857. Naturgeschichte der Säugethiere. Deutschlands und der angrenzenden Länder von Mitteleuropa. Braunschweig, vi + 549 pp., 290 fig.
- BÖHMERS, J., en A. C. V. VAN BEMMEL, 1933. Determinatie der resten van Insecteneters in uileballen. De Levende Natuur, vol. 37, pp. 311-314, 6 fig. 1).
- BRINK, F. H. VAN DEN, 1952. Une nouvelle musaraigne dans les Pays-Bas. Proc. Kon. Ned. Akad. Wetensch. Amsterdam, ser. C, vol. 55, pp. 370-374, 1 fig.
- , 1955a. La musaraigne masqué dans les Pays-Bas. Mededelingenblad Ver. Zoogdierk. en Zoogdierbesch., no. 9, pp. 89-91 [= Lutra, vol. 1].
- , 1955b. Zoogdierengids van Europa ten westen van 30° oosterlengte. Amsterdam/Brussel, 231 pp., 172 fig., 163 gekl. afb., 136 krt.
- BUCHALCZYK, T., 1958. Die Feldspitzmaus — *Crocidura leucodon* (Hermann) in den nordöstlichen Gebieten Polens. Acta Theriologica, vol. 2, pp. 55-70, pl. x-xi, 4 tab., 2 krt.
- EYKMAN, C., 1937. De Nederlandsche zoogdieren. Rotterdam, vol. 1 (Insecteneters en knaagdieren), 83 pp., 46 fig., 19 afb.; vol. 2 (Vleermuizen, roofdieren en hoefdieren), 112 pp., 41 fig., 43 afb.
- FERRANT, V., 1931. Faune du Grand-Duché de Luxembourg. Quatrième Partie. Mammifères. Luxembourg, 115 pp.
- FRECHKOP, S., 1958. Faune de Belgique. Mammifères. Bruxelles, 545 pp., 329 fig., 7 gekl. pl.

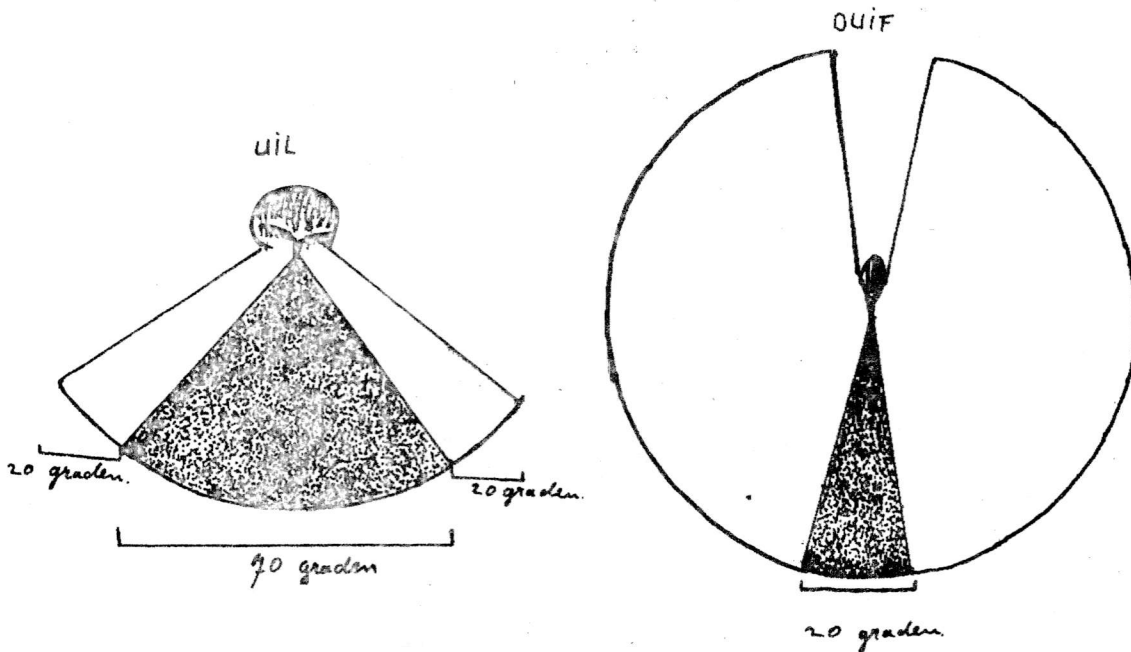
1) Dat in het artikel Böhmers en Van Bommel als auteurs worden vermeld berust op een vergissing van de redactie, daar uitsluitend Van Bommel voor dit artikel verantwoordelijk is (zie De Levende Natuur, 1933, vol. 37, p. 352). Deze vergissing is ontstaan doordat vier maanden eerder in De Levende Natuur (1932, vol. 37, pp. 170-181) de twee auteurs samen een artikel hadden gepubliceerd, waardoor de redactie van het tijdschrift in de onderstelling verkeerde dat het in 1933 gepubliceerde artikel ook door beiden was geschreven. Hoe ingewikkeld het soms is om te beslissen of het toch niet juist is om, wanneer eenmaal een publikatie ten onrechte aan een auteur wordt toegeschreven, de naam te blijven handhaven, wordt bewezen door de beslissing door de Internationale Commissie voor Zoölogische Nomenclatuur in een ongeveer gelijk geval genomen (zie Direction 95 in: Opin. Decl. Intern. Comm. Zool. Nomencl., 1958, vol. 18, pt. 19, pp. (ix)-(xxvi)).

Husson, A.M., 1962. Zoölogische Bijdragen, het determineren van schedelresten van zoogdieren in braakballen van Uilen.

HOE KUNNEN UILEN LEVEN IN HET DONKER?

Zoals je weet zijn praktisch alle uilen s'nachts actief. Dat houdt dus in dat zij in het donker hun voedsel moeten zoeken. Een uil zou dat zaturlijk nooit kunnen zonder speciaal ontwikkelde zintuigen. Twee zintuigen zijn bij de uil bijzonder goed ontwikkeld, te weten zijn gezichtsvermogen en zijn gehoor.

Bij de meeste vogels staan de ogen aan de zijkant van de kop. De uil heeft de ogen, net als de mens, voor in de kop staan. Het voordeel hiervan is dat de uil een groot gedeelte van zijn gezichtsveld stereoscopisch ziet, waardoor afstand schatten gemakkelijker is. Voor de uil die van andere dieren leeft is deze eigenschap natuurlijk erg belangrijk.

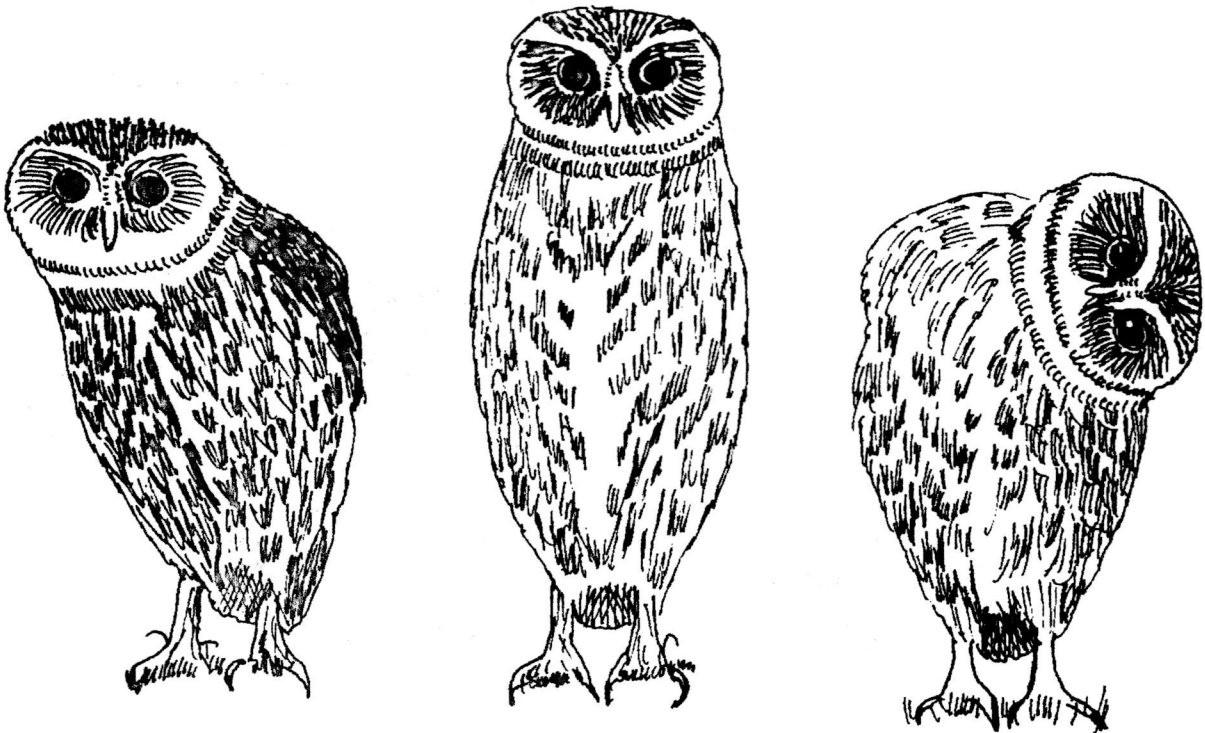

De uil heeft een tamelijk beperkt gezichtsveld van 110 graden, waarvan ongeveer 70 graden wordt bestreken door beide ogen. Bij duiven is de overlapping maar 20 graden van een totaal gezichtsveld van 340 graden.

Het gezichtsveld van de uil is door de stand van zijn ogen wel veel kleiner dan dat van de meeste vogels. Dit is echter geen bezwaar, daar de uil praktisch geen vijanden heeft.

Bij het aistand schatten bewegen de uilen de kop op een zeer grappige manier op en neer en draaien hem om de as, om een voorwerp van verschillende kanten uit te zien.

Alleen met stereoscopisch zien zou de uil niet ver komen, daar hij hoofdzakelijk in het donker leeft. Uilen zijn dan ook bijzonder goed toegerust om gebruik te maken van het beschikbare licht, hoe weinig dit ook is. Zij kunnen nog goed zien, wanneer wij het aarde donker vinden.

Uiltje dat aistand schat door zijn kop heen en weer te bewegen en te draaien om zijn as.

Ransuilen , bosuilen en kerkuilen kunnen van twee meter hoogte een dode prooi ontdekken en er op toe vliegen bij een lichtsterkte van 0,000.007.5 lux (een bewolkte nacht zonder maan heeft zelden een lichtsterkte onder 0,043 lux).

Uit proeven is gebleken dat een uil bij een lichtsterkte van van 0,000.000.02 lux nog in staat is een obstakel te vermijden.

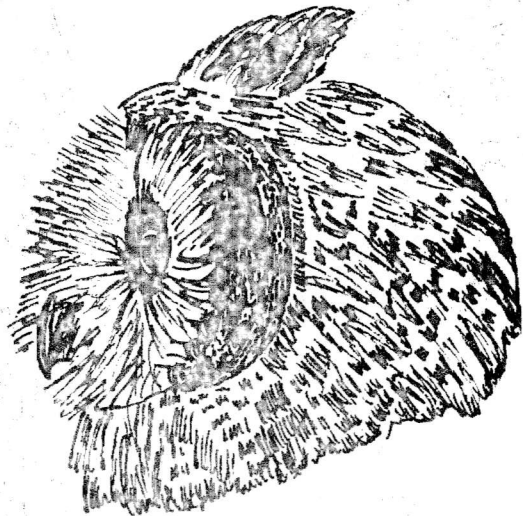
Bij een lichtsterkte van 0,000.000.002 lux ziet ook de uil niets meer. Bij een lichtsterkte van 0,000.000.003 lux is de kerkuil nog instaat botsingen met hindernissen te voorkomen. Daar ligt kennelijk voor de kerkuil de grens van het gezichtsvermogen.

Het gehoor van de uil is ook ontzettend goed ontwikkeld. De oren liggen niet boven op de kop, maar achter de ogen, verborgen door de sluier (zie tekening). Zij lijken op grote holle schalen en je zou denken dat ze werken als parabolische reflectoren, dat wil zeggen dat ze geluidsgolven opvangen en de oropening invoeren. Dit is echter zeer onwaarschijnlijk omdat de plaats van de uitwendige oropening niet in de richting ligt van de geluidsbron die recht voor de uil gelegen moet zijn.

Hoe gebruikt de uil het geluid als informatiebron voor het nauwkeurig opsporen en vangen van de prooi ?

Een methode berust op het feit dat geluidsgolven het ene oor eerder bereiken dan het andere oor. Een verschil van 0,000.03 seconden is voor een uil al voldoende om aan te geven of het geluid van links of van rechts komt.

Een tweede methode is dat het geluid alleen duidelijk waargenomen wordt door het oor dat zich het dichtst bij de geluidsbron bevindt. Dit is echter alleen van toepassing op geluiden met een golflengte die overeenkomt met de afmetingen van de kop, of kleiner.

sluier van een ransuil.

Maar er zit ongetwijfeld wel meer vast aan de plaatsbepaling d.m.v. geluid. Een uil moet bij het neerduiken op de prooi er rekening mee houden dat zijn poten een andere weg volgen dan zijn kop. Op de volgende pagina wordt d.m.v. tekeningen duidelijk gemaakt hoe een uil jaagt wanneer hij niets meer ziet en wanneer hij nog wel kan zien.

Heel wat mensen zijn s'nachts wel eens geschrokken van een plotseling verschijnende uil, die weer even plotseling en geluidloos verdwijnt.

Waarom vliegen uilen zo geruisloos? Hier zijn twee redenen voor. De eerste is dat een uil niet goed d.m.v. geluid kan vaststellen waar een prooi zich bevindt als hij zelf lawaai maakt. De tweede reden is dat een prooi gewaarschuwd wordt wanneer een uil geluid maakt tijdens het vliegen.

De uil kan geluidloos vliegen door twee bijzonderheden aan de vleugels. Zij hebben zeer grote vleugels zodat hun gewicht bij het vliegen verdeeld wordt over een betrekkelijk groot oppervlak. Hoe kleiner de vleugelbelasting is, des te gemakkelijker wordt het voor de vogel zich door de lucht te bewegen en des te minder lawaai maakt hij tijdens het vliegen.

De tweede bijzonderheid aan een uile vleugel zijn de slagpennen. Bij de meeste vogels zijn de slagpennen stijf en veerkrachtig en klieven als een mes door de lucht. De slagpennen van typische nachtuilen zijn aan de randen voorzien van een fijne franje bedekt met een fluweelachtig dons. De functie van dit dons is duidelijk het terug brengen van het geluid, dat de vleugels maken wanneer ze door de lucht slaan, tot een minimum. Dit gaat waarschijnlijk door het afremmen van de luchtstroom aan het oppervlak

Als er genoeg licht is om de prooi te zien, duikt de kerkuil erop neer in een onafgebroken glijvlucht, met uitgestrekte vleugels.

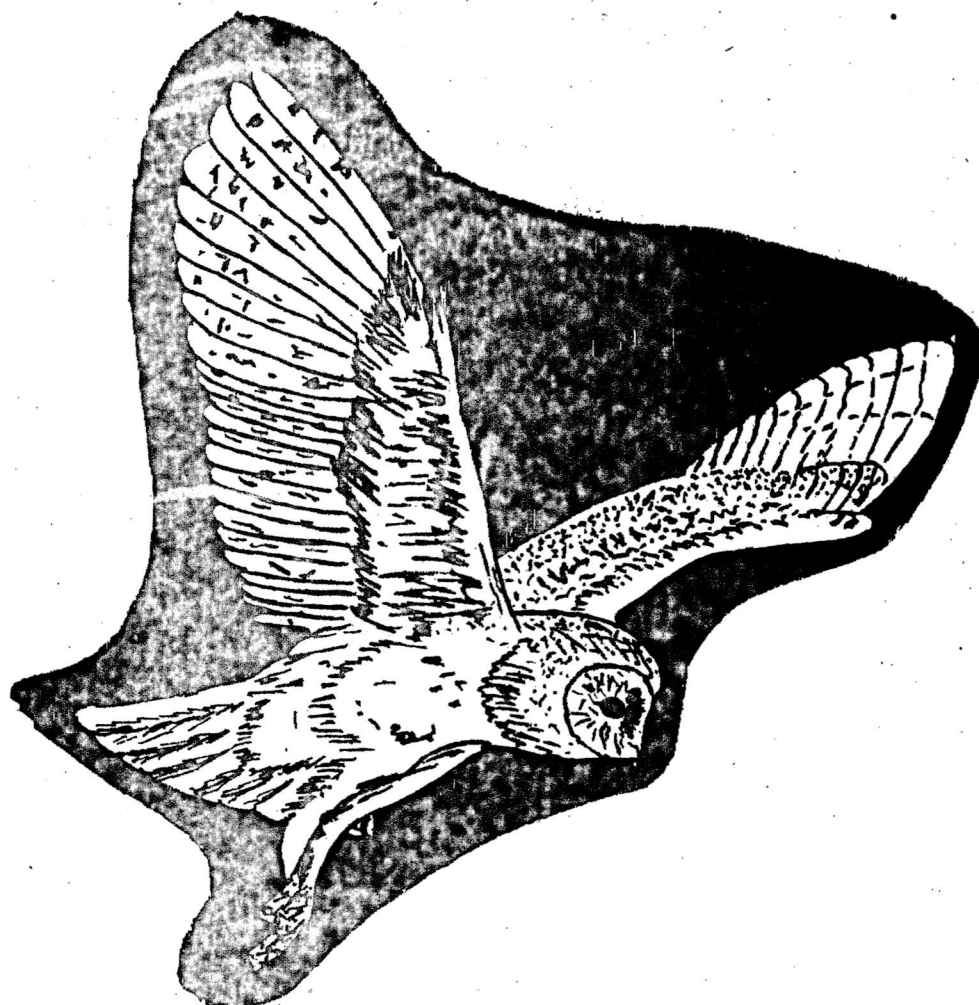
Als het volkomen donker is kan de kerkuil, alleen afgaand op het geluid, een prooi vangen. Als de plaats van de muis eenmaal is bepaald, duikt de uil niet neer in een glijvlucht, maar slaat hij met de vleugels, terwijl de poten als een slinger onder het lichaam bewegen. De kop wordt tot het laatste moment naar de prooi gericht gehouden; dan wordt hij opgericht en zijn plaats wordt ingenomen door de klauwen.

van de vleugels. Dit afremmen kost wat energie, maar die is welbested.

Hopelijk heb ik d.m.v. dit artikeltje duidelijk kunnen maken hoe een uil in staat is om in het donker een prooi te vangen.

De gegevens voor dit stukje heb ik allen uit het boek ' Uilen ' van John Sparks en Tony Soper gehaald, evenals de tekeningen. Ik kan iedereen die graag meer wil weten over uilen dit boek aanbevelen. Het is momenteel verkrijgbaar bij ' De Slechte ' voor zo'n achttien gulden. (de winkelwaarde van het boek is twee en veertig gulden).

Maarten Manders.

- 1 -

Contactorgaan voor Vogelstudie van de K.N.N.V.

Onderzoek aan IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart

Het creëren van kunstmatige nestgelegenheden voor de IJsvogel

P.L. Meininger, R. Kwak en T. Heijnen

(jan. 1976)

Vanwege de toenemende bedreigingen van de IJsvogel in Nederland leek het ons zeer wenselijk de verspreiding en biotoopkeus van deze soort in de komende jaren uitgebreid te onderzoeken.

Eén van de doelstellingen van het onderzoek is te komen tot een goed inzicht inzake de mogelijkheden om kunstmatige nestgelegenheden voor de IJsvogel te creëren.

Vóór 1963 was de IJsvogel een vrij schaarse broedvogel, d.w.z. 250 - 2500 broedparen. Na de strenge winter 1962/63 bedroeg het aantal vastgestelde broedgevallen in 1963 slechts zeven! (Timmerman 1970). Gelukkig is sindsdien de stand langzamerhand toegenomen en bedraagt het huidige aantal broedparen naar schatting 220 - 260, en wanneer het deze winter niet hard zal vriezen, wordt een uitbreiding van het broedbestand verwacht.

De mogelijkheden tot broeden zijn echter de laatste 30 jaar drastisch verminderd, hetgeen ertoe geleid heeft dat de nestgelegenheden op vele plaatsen een beperkende factor voor het broedbestand is geworden. Oorzaken zijn kanalisering van rivieren en beken waardoor de steile oevers verdwijnen, verminderen van de broedbiotopen door bestemmingsverandering van de terreinen en ontbossing van de beekoevers.

In het navolgende worden maatregelen genoemd om kunstmatige nestgelegenheden voor de IJsvogel te creëren. Het een en ander dient echter nog uitgebreid onderzocht te worden. Positieve of negatieve resultaten van Uw zijde worden daarom bijzonder op prijs gesteld!

Correspondentieadres: T. Heijnen
Jan Sluytersweg 25
Eindhoven
040 - 114873

1. Het opwerpen van de wal of het afsteken van de oever dient vóór de vestigingsperiode (maart - april) te geschieden.

2. Het opwerpen van een wal

De hoogte van de wal t.o.v. de waterspiegel dient 1 tot 1,5 meter te bedragen. De wand zelf behoeft niet zo hoog te zijn: 1 meter is vaak voldoende.

De lengte van de nestpijp van de IJsvogel varieert van 0,5 tot 1,5 meter, meestal echter van 0,6 tot 1 meter. Dientengevolge dient de diepte van de wal circa 2 meter te bedragen.

De breedte van de wal mag sterk variëren, zij moet echter minimaal 1,5 - 2 meter bedragen. Het lijkt erop dat bredere wanden een grotere aantrekkingskracht hebben.

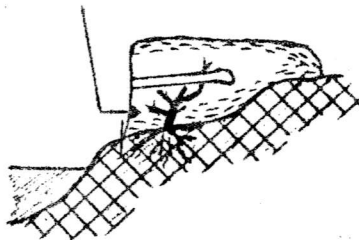
Grondsoort: om een steile wand te verkrijgen is het noodzakelijk een vrij stevige grondsoort te kiezen, bv. leemhoudend zand.

Indien in voldoende mate aanwezig kan grond weggenomen worden van langs de beek, daar deze vaak de nodige stevigheid heeft. Indien deze ingreep aanzienlijk is is het wellicht verstandiger eerst het een en ander met de landeigenaar te bespreken.

Er blijkt geen precieze voorkeur te zijn voor een bepaalde grondsoort, mits de bodem maar stevig is. Ze zitten nl. vaak in gewoon zand.

Het opwerpen van de wal: de wal dient goed vastgestampt te worden, zodat geen afbrokkeling of instorting plaats kan vinden. Voor de algemene stevigheid kan ook een afgekapte boom (een stronk) met enkele zijtakken in het bouwsel worden opgenomen.

Om voor een betere stabilisering te zorgen is het wenselijk om op cir-

ca 10 centimeter onder de bovenkant van de wal en eventueel ook verspreid op verschillende andere plaatsen afgeplukte vegetatie, twijgjes e.d. mee te verwerken.

De invloed van regenwater en andere vormen van erosie op de kunstmatig aangelegde wal moet nog nader onderzocht worden.

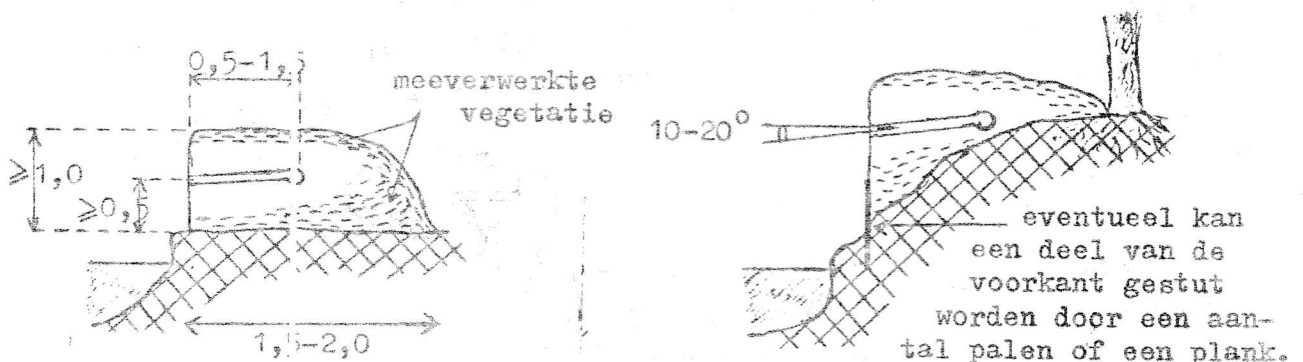
Nestpijp: bij een grondsoort welke hard genoeg is om instorten van de pijp te voorkomen en zacht genoeg is voor de IJsvogel om in te graven, is het niet noodzakelijk een kunstmatige nestpijp aan te leggen. Het is echter wel de moeite waard hiermee te experimenteren.

Als de grondsoort te hard is, bv. ^{bij} kleigronden, kan een nestpijp kunstmatig worden aangelegd door gebruik te maken van een grondboor (holle (metalen) buis, diameter 6-8 cm.). Een interessante mogelijkheid is nog om de zo ontstane pijp gedeeltelijk op te vullen met een zachtere grondsoort, zodat de IJsvogel zijn eventuele graafdrift kan afreageren.

Bij een zachte grondsoort, bv. duinzanden, moet een draineerbuis van circa 60 centimeter lengte en 6-8 centimeter doorsnee in de wand geplaatst worden. Plaatselijk blijkt een hoog percentage IJsvogels in dergelijke buizen te broeden.

De pijp moet zoals al is genoemd een doorsnee van 6-8 centimeter hebben (de 'natuurlijke' pijpen van de IJsvogel hebben een verticale ellipsvorm) en onder een kleine hoek (10-20 graden) schuin omhoog in de wand aangebracht worden. Dit voorkomt o.a. inreghen en zorgt er bij een harde grondsoort voor dat de drekstroom van de jongen naar buiten vloeit.

De pijp moet niet te laag boven de waterspiegel (i.v.m. waterstijgingen, ratten) en te laag onder de oppervlakte (i.v.m. instorten, intrappen) liggen. Bij de laatste opmerking dient er rekening mee worden gehouden dat de pijp schuin omhoog loopt.

Plaats van de wal: het beste is om de wal langs het water en onder beschutting van bomen te plaatsen. Deze hoeft echter niet in de directe omgeving van zijn voedselgebied te liggen. De IJsvogel kan lange fourageervluchten maken (soms wel tot 5 km.). Het is de moeite waard om in voedselrijke gebieden (bv. visvijvers) meerdere

nestgelegenheden te creëren. Soms komen hoge dichtheden voor!

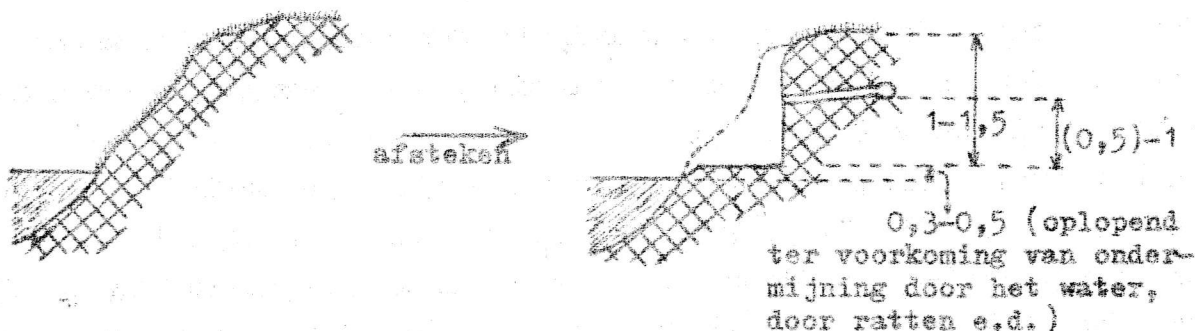
Men dient er voor op te passen dat de wal niet te zeer in het oog valt of in druk bezochte (gedeelten van) gebieden wordt gemaakt, waardoor de kans op verstoring groot is. Het maakt w.b. verstoring vaak veel verschil aan welke kant van de beek de wal wordt aangelegd.

3. Het afsteken van de oever

Is er langs de beek of vijver toch een hoge oever aanwezig, maar loopt deze schuin of is deze sterk begroeid, dan is het mogelijk zo'n oever af te steken. Dit is aanmerkelijk minder werk dan het opwerpen van een wal. Ook de breedte van de steile wand kan men nu makkelijk uitbreiden, terwijl de grondsoort al stevig is en vaak ook van de goede aard en de bovenkant meestal begroeid is.

Wel moet men er voor oppassen dat op korte afstand van de afgestoken oever geen bomen staan, daar deze de grond door o.a. hun dichte wortelstelsel aanmerkelijk verstevigen.

Voor verdere gegevens zie het voorgaande (opwerpen van een wal).

Literatuur:

- Timmerman, A. (1970) De IJsvogel (*Alcedo atthis*) als broedvogel in Nederland, *Limosa* 43: 31-38.
- Verheyen, R. (1950) De duiven en de hoenders, alsook de snorvogels en de zitvoetigen van België, Brussel 1950: 60-65
- Waldschmidt, M. (1975) • Der Mündemer Eisvogel-Nistblock - Die Anwendung der Bodenstabilisierung mit Kalk zum Bau einer Künstlichen Eisvogel-Nisthilfe, *Orn. Mitteilungen* 27: 49-53.

Excursie Elizabethziekenhuis Tilburg.

Op 22 november jongstleden organiseerde onze werkgroep een excursie voor het personeel van het Tilburgse ziekenhuis.

Wij kwamen bij de Bokkenrijder bij elkaar, waar op dat moment tevens de vergadering van alle vogelwerkgroepen, vogelwachten en jeugdnatuurstudiegroepen uit Brabant plaats vond.

De groep bestond uit 30 mensen, jong en oud. Omdat het meer een gezelligheidsuitstapje was, besloten de excursieleiders de groep slechts in twee delen te splitsen.

De excursieleiders (die vanwege dit evenement de vergadering slechts ten dele konden bijwonen) beter dus excursielijders, waren de heren: Cornelissen, Jacobs en de snotneuzen Jan Heesters en Geert Sanders evenals ondergetekenden.

We wandelden door de Herdgang waar we planten, paddestoelen en meesjes konden demonstrenen. Doordat er enkele ouderen en jongeren mee wandelden besloten we de route kort te houden, welke een uurtje in beslag nam.

Omdat we vonden dat we hun zo weinig hadden kunnen bieden dachten we dit goed te kunnen maken met een dialezing, die toevallig toch aanwezig waren bij de vergadering.

Na een kop overheerlijke snert en een uitsmijter genuttigd te hebben vertrokken de excursiegangers met tevreden gezichten naar huis.

Het was een gezellig uitstapje en de toch al zo belabberde financiële toestand van onze werkgroep is er toch weer 50 gulden op vooruit gegaan.

Wilgard Heesters

Nico Venema.

.....

het VOGELJAAR

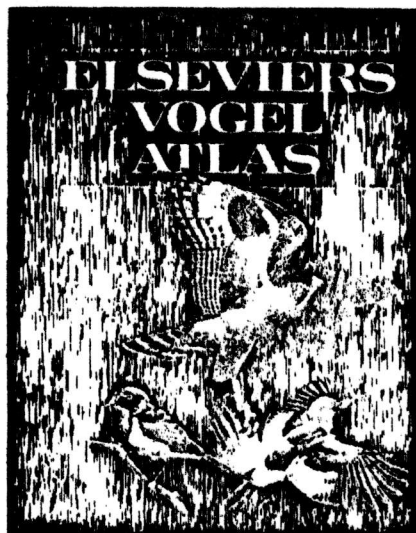
TIJDSCHRIFT VOOR VOGELSTUDIE EN VOGELBESCHERMING

REDACTIE:

J. TAAPKEN
UTRECHTSEWEG 43
HILVERSUM
TEL. 02150-46391

GROTE WERVINGSACTIE VOOR NIEUWE ABONNEES

Zo lang de voorraad strekt ontvangt elke nieuwe abonnee op 'Het Vogeljaar' die vóór 1 februari 1976 zijn/haar abonnement voldoet op gironummer 96 44 72 t.n.v. Adm. 'Het Vogeljaar', Laan van Altena 30 te Delft na deze datum GRATIS het prachtig uitgevoerde jubileumnummer (prijs f 10,-) met kleuromslag, dertig interessante artikelen, ruim 100 afbeeldingen, 168 pagina's, geschreven door bekende vogelkenners over actuele onderwerpen.

Bovendien ontvangt elke 250ste nieuwe abonnee geheel GRATIS

ELSEVIERS VOGELATLAS

[waarde f 94,50]

door C. Hilary Fry en J. J. M. Flegg.

Groot formaat, 272 bladzijden, gebonden in stempelband. De pracht van de vogelwereld komt in deze grote atlas op spectaculaire wijze tot uiting door meer dan 770 tekeningen waarvan 500 in vier kleuren en 167 kaarten en overzichten.

Vertaald door Jaap Taapken en Henk J. Lichtenbeld.

Ook voor nieuwe abonnees die zich bij andere organisaties melden geldt deze regeling. Bovendien worden twintig vogelboeken (waarde ± f 16,-) onder de nieuwe abonnees verloot.

BERICHT VOOR ALLE LEDEN VAN VOGELBESCHERMING

Het collectief abonnement voor leden van Vogelbescherming blijft bestaan maar wijzigt zich met dien verstande dat alle leden van Vogelbescherming zich tot 1 februari a.s. tegen gereduceerde prijs (f 10,-) voor 1976 op 'Het Vogeljaar' kunnen abonneren door hun abonnementsgeld vóór deze datum over te maken op onze girorekening 96 44 72 t.n.v. Adm. 'Het Vogeljaar' te Delft en niet meer via het verenigingsgironummer te Zeist.

ALLE HUIDIGE ABONNEES DIE VIA VOGELBESCHERMING ZIJN GEABONNEERD DIENEN HUN ABONNEMENTSGELD NU OP BOVENGENOEMD GIRONR. OVER TE MAKEN.

Ná 1 februari a.s. kan geen volledige jaargang meer worden gegarandeerd, indien men niet op de juiste wijze het abonnementsgeld heeft overgemaakt. Vermeld uw lidmaatschapsnummer van Vogelbescherming óf vermeld 'lid Vogelbescherming' op uw overmaking.

VOGELBESCHERMINGSLEDEN (dus óók die leden die reeds op 'HET VOGELJAAR' geabonneerd zijn) BLIJVEN HIERMEE NIET MINDER DAN f 7,50 BESPAREN.

NA DE SLUITINGSDATUM WORDT DE ABONNEMENTSPRIJS f 17,50 PER JAAR.

U DINGT DAN TEVENS MEE NAAR EEN PRIJS.

NIEUWE ABONNEES VERMELDEN OP HUN OVERMAKING DUIDELIJK 'NIEUWE ABONNEE'.

De gelukkige prijswinnaars worden in ons april-nummer vermeld!

Voorlopig verslag Herfsttrek 1975

De waarnemingsperiode loopt van 27 september t/m 9 november. Dit voorlopig verslag betreft echter gegevens t/m 2 november.

Waargenomen is er door de Vogelwerkgroep Haarlem op de post aan de Boulevard te Bloemendaal aan zee, op de weekeinddagen vanaf ongeveer zonsopgang gedurende een paar uur; af en toe is daar ook door de week gepost, zij het wat later op de ochtend. Verder is er op enige weekeinden door de NIVON-Vogelwerkgroep IJmuiden waargenomen aan de kust ten zuiden van de Zuidpier. Voorts is er ook trek waargenomen op de dagelijks bemande vinkenbaan "Cornelis van Lemnep" in de Kennemerduinen.

Het Weer. Daar het weer een belangrijke faktor is voor het gedrag van de trekvogels, geven we eerst een kort overzicht van de weersgesteldheid. Op de avond van 28 sept. woei er gedurende korte tijd een westerstorm, die de volgende dag afgezwakt was tot harde wind. De eerste week van oktober bleef de wind ZW tot W en was matig tot krachtig, maar er viel weinig regen. Na 8 oktober draaide de wind naar het noorden en was de weg vrij voor een koude-inval. In Scandinavië en in Oost-Duitsland en Polen daalde de temperatuur en vroom het 's nachts in Zweden en Noorwegen. Ook op 10 oktober was het daar opnieuw koud, terwijl hier op 13 oktober reeds de eerste sneeuw viel. Daarna bleef het hier rustig herfstweer met hogere temperaturen, maar met veel mist of laaghangende bewolking. Omstreeks 18, 19 oktober vroom het in Scandinavië 's nachts opnieuw tot -5° C. Bij ons werd het niet zo koud doordat de lucht verwarmd werd door het relatief warme water van de Oostzee.

Deze beide koude-invallen zijn waarschijnlijk in verband te brengen met de sterke trek van veldleeuweriken, trek van kieviten, koperwieken en mezen.

Spreeuwen. Bij de aanvang van het trekwaarnemen was er al trek van spreeuwen op 28 en 29 september niettegenstaande de harde ZW-wind. In het duin groeiden de troepen zwervende spreeuwen aan tot duizenden (5000 in één troep), die foerageerden op de duindoornbessen. Op 16 en 17 oktober zijn deze spreeuwen alle vertrokken. Er was op de weekeinddagen 5 en 11 oktober trek van spreeuwen, zij het in kleine troepen. Op 18 okt. zagen we veel kleine troepjes spreeuwen trekken, maar haast alle in de verkeerde richting, NNO langs de kust. Er waren trouwens verscheidene andere soorten, die aan deze terugtrek deelnamen. De wind was NNO 1-3, maar met een harde bovenwind; het was nevelig door optrekkende mist uit het binnenland, zicht 2-5 km.

De daaropvolgende dagen zette de spreeuventrek zich goed in met sterke trek op 26 okt. 1 nov. en 2 nov. Op laatstgenoemde datum was de trek zeer sterk; in 3 uur van 7.15-10.15u. telde men 14500 spreeuwen in 172 troepen die langs de kust ZZW vlogen, 5500 spr. in 40 tr. die op die plek zee kozen in richtingen variërend van ZW tot WNW en (later op de ochtend) 430 spr. in 13 tr. die uit zee landwaarts kwamen. Het was nevelig weer met een zwakke ZZO wind, echter met een hardere bovenwind. Maar boven zee was de bewolking gebroken, waardoor het daar lichter was. Toen de lucht daar dichtgetrokken was, hield de trek in zeevaartse richting op.

Vinken. Eind september waren er al troepjes vinken en kepen op trek, maar het bleven, ook later in de tijd, kleine aantallen. Bij het rustige weer met NO-wind in de tweede

helft van oktober vlogen de vinken veelal zo hoog, dat ze haast niet waar te nemen waren; vaak vlogen ze boven de grondnevel. De 16e oktober was een dag met sterke vinkentrek, die doorging tot in de middag. Het was toen bewolkt met ZO-wind tijdens de aanwezigheid van een rug van hoge luchtdruk. Geteld is er die dag niet, maar men zag toen ook veel andere soorten trekken, veel veldleeuweriken, verder graspiepers, zwarte mezen, roeken, sperwers. Zoals reeds bij de spreeuwen gezegd ging op 18 okt. de trek in verkeerde richting(NNO) langs de kust, ook van de vinken (kleine aantallen). De vinkentrek verliep op 17, 19 en 20 okt. weer hoog, haast niet te tellen. Op 1 en 2 nov. was er nog vinkentrek in kleine aantallen, resp. 350 v. in 49 tr. en 180 v. in 37 tr. langs de kust in ZZW-richting en op die laatste dag zagen we ook nog 2 kleine troepjes van totaal 14 vinken in WZW-richting zee kiezden. Tussen al deze trekkende vinken werden geregeld kepen gehoord.

Veldleeuweriken. Als bijzonderheid hebben we deze herfst veel trek van veldleeuweriken langs de kust gehad. In de eerste decade van oktober vlogen er wel enkele leeuweriken over, maar op 10 oktober zette de trek goed in, waarschijnlijk als gevolg van de koude-inval die in het noorden plaatsgevonden had. Op 11, 12, 14, 16, 17 en 18 okt. deed zich weer het bekende verschijnsel voor, dat we kleine troepjes veldleeuweriken uit zee zagen komen, ongeveer uit NW-richting, die dan hun tocht landinwaarts vervolgden in ongeveer ZO-richting. Op 19 okt. was er een ongewoon sterke leeuwerikentrek langs de kust. Van 7.15-9.--- u. telden we 1060 veldleeuweriken in 90 troepen. (Van de spreeuwe vlogen er in die tijd maar 45 troepen voorbij). Deze trek valt ook weer samen met een koude-inval in Scandinavië. Ook op 20 okt. was er trek van deze vogels, maar toen vlogen ze zeer hoog (tot op 100 m. of meer) bij rustig weer met NO-wind; ze waren toen moeilijk waar te nemen. Op 24 okt. was er ook nog flinke trek, maar in het daaropvolgende weekeind niet meer; het was toen mistig. Op 1 nov. was de trek weer normaal(22 troepjes van 7.15 - 10.45 u.) en op 2 nov. bleef de trek beperkt tot enkele van deze vogels, die uit zee landinwaarts vlogen.

Graspiepers. De trek van graspiepers verliep vrij normaal. In de tweede helft van sept. (vóór onze waarnemingsperiode dus) trokken de graspiepers al regelmatig door. Op 28 sept. telden we er van 7-8 u. 88 in 13 troepen. Op de overige waarnemingsdagen kwamen er altijd nog wel enige graspiepers langs, maar niet meer in troepjes.

Lijsters. Massale trek overdag van kramsvogels hebben we aan de kust nog niet gezien. Op 2 okt. telden we 127 ex. in 7 troepen en op 17 okt. zagen we wat trek uit zee landinwaarts. De kramsvogels die in het duin aanwezig waren, zullen wel in hoofdzaak met de nachttrek aangekomen zijn, evenals de koperwieken.

De eerste koperwieken kwamen op 8 oktober en op de daaropvolgende dagen zagen we op de trekpost ook enkele troepen langstrekken; ook kwamen er enkelingen uit de zee aanvliegen. Op 12 okt. was het duin overbevolkt van koperwieken; de lucht was geen moment zonder deze vogels, die druk aan het foerageren waren. In enige dagen tijd hadden ze alle bessen van de goed vruchtdragende meidoorn weggegeten. Op 19 okt. bleken ze zo goed als allemaal weg te zijn uit het duin. Waarschijnlijk op 16 en 17 okt. doorgetrokken, tegelijk met de spreeuwen. Er is veel nachttrek geweest van koperwieken; overdag zijn er slechts kleine aantallen trekkend waargenomen. Op 22 okt. zagen wij 's morgens

helft van oktober vlogen de vinken veelal zo hoog, dat ze haast niet waar te nemen waren; vaak vlogen ze boven de grondnevel. De 16e oktober was een dag met sterke vinkentrek, die doorging tot in de middag. Het was toen bewolkt met ZO-wind tijdens de aanwezigheid van een rug van hoge luchtdruk. Geteld is er die dag niet, maar men zag toen ook veel andere soorten trekken, veel veldleeuweriken, verder graspiepers, zwarte mezen, roeken, sperwers. Zoals reeds bij de spreeuwen gezegd ging op 18 okt. de trek in verkeerde richting(NNO) langs de kust, ook van de vinken (kleine aantallen). De vinkentrek verliep op 17, 19 en 20 okt. weer hoog, haast niet te tellen. Op 1 en 2 nov. was er nog vinkentrek in kleine aantallen, resp. 350 v. in 49 tr. en 180 v. in 37 tr. langs de kust in ZZW-richting en op die laatste dag zagen we ook nog 2 kleine troepjes van totaal 14 vinken in WZW-richting zee kiezen. Tussen al deze trekkende vinken werden geregeld kepen gehoord.

Veldleeuweriken. Als bijzonderheid hebben we deze herfst veel trek van veldleeuweriken langs de kust gehad. In de eerste decade van oktober vlogen er wel enkele leeuweriken over, maar op 10 oktober zette de trek goed in, waarschijnlijk als gevolg van de koude-inval die in het noorden plaatsgevonden had. Op 11, 12, 14, 16, 17 en 18 okt. deed zich weer het bekende verschijnsel voor, dat we kleine troepjes veldleeuweriken uit zee zagen komen, ongeveer uit NW-richting, die dan hun tocht landinwaarts vervolgden in ongeveer ZO-richting. Op 19 okt. was er een ongewoon sterke leeuwerikentrek langs de kust. Van 7.15-9.--- u. telden we 1060 veldleeuweriken in 90 troepen. (Van de spreeuwe vlogen er in die tijd maar 45 troepen voorbij). Deze trek valt ook weer samen met een koude-inval in Scandinavië. Ook op 20 okt. was er trek van deze vogels, maar toen vlogen ze zeer hoog (tot op 100 m. of meer) bij rustig weer met NO-wind; ze waren toen moeilijk waar te nemen. Op 24 okt. was er ook nog flinke trek, maar in het daaropvolgende weekeind niet meer; het was toen mistig. Op 1 nov. was de trek weer normaal(22 troepjes van 7.15 - 10.45 u.) en op 2 nov. bleef de trek beperkt tot enkele van deze vogels, die uit zee landinwaarts vlogen.

Graspiepers. De trek van graspiepers verliep vrij normaal. In de tweede helft van sept. (voor onze waarnemingsperiode dus) trokken de graspiepers al regelmatig door. Op 28 sept. telden we er van 7-8 u. 88 in 13 troepen. Op de overige waarnemingsdagen kwamen er altijd nog wel enige graspiepers langs, maar niet meer in troepjes.

Lijsters. Massale trek overdag van kramsvogels hebben we aan de kust nog niet gezien. Op 2 okt. telden we 127 ex. in 7 troepen en op 17 okt. zagen we wat trek uit zee landinwaarts. De kramsvogels die in het duin aanwezig waren, zullen wel in hoofdzaak met de nachttrek aangekomen zijn, evenals de koperwieken.

De eerste koperwieken kwamen op 8 oktober en op de daaropvolgende dagen zagen we op de trekpost ook enkele troepen langstrekken; ook kwamen er enkelingen uit de zee aanvliegen. Op 12 okt. was het duin overbevolkt van koperwieken; de lucht was geen moment zonder deze vogels, die druk aan het foerageren waren. In enige dagen tijd hadden ze alle bessen van de goed vruchtdragende meidoorn weggegeten. Op 19 okt. bleken ze zo goed als allemaal weg te zijn uit het duin. Waarschijnlijk op 16 en 17 okt. doorgetrokken, tegelijk met de spreeuwen. Er is veel nachttrek geweest van koperwieken; overdag zijn er slechts kleine aantallen trekkend waargenomen. Op 22 okt. zagen wij 's morgens

te Oudeschild op Texel trek van koperwieken, richting zuid, de Waddenzee op naar Noord-Holland.

Van merels moet er ook flinke nachttrek geweest zijn in de laatste helft van oktober; opeens ziet men dan meer merels op de grasvelden en wegbermen foerageren.

Kraaien. De eerste bonte kraai werd gezien op 8 okt., en op 10 en 11 okt. waren ze al op vele geijkte plaatsen in het duin. Vanaf 10 okt. was er wat trek van kauwen, bonte kraaien en enkele troepen roeken. De voornaamste dagen van trek met kauwen waren 11 en 12 okt. en op 17, 21 okt. en 1 nov. werden er ook trekkende kauwen gezien.

Kneuen. Deze herfst waren er veel kneuen. In de eerste helft van sept. zwierven er op Vlieland reeds troepen rond van meer dan 60 kneuen en ook de trek van deze soort was sterk in de eerste week van waarnemen, 28 sept., 4 en 5 okt. telden we 200 exx. in 21 troepen in 1½ uur; 4 troepen vlogen retour.

Mezen. Dit jaar is er ook weer trek van mezen geweest; enkele troepjes zwarte mezen, verder pimpelmezen, maar overwegend koolmezen. De 12e oktober was een merkwaardige dag. Er was een sterke trek van koolmezen, maar alle troepen vlogen terug naar het NNOen langs de kust, althans na 8 uur. Om even 9 uur zagen we zelfs een troep van 26 koolmezen uit zee komen uit ZW-richting en doorgaan in NNO-richting langs de binnenzijde van de zeereep.

Overige soorten. Er zijn enkele troepen sijsjes gezien, verder putters en barmsijzen. Fraters waren vroeg; die zagen we al op 15 okt. Vanaf 11 okt. verbleven 6 strandleeuweriken enige dagen op het parkeerterrein bij Parnassia in de Kennemerduinen. Er is veel nachttrek van goudhaantjes geweest; er waren er veel in het duin aangekomen. Ringmussen waren er dit jaar maar in klein aantal en groenlingen hebben we ook niet veel trekkend gezien. Er zijn veel sperwers gezien, op 16 okt. zelfs 10 exx. langstrek-kend in de loop van de dag. Verder zijn er enkele smellekens waargenomen en kiekendieven (meest blauwe), enkele buizerden en een ruigpootbuizerd. Kieviten zijn trekkend gezien op 10, 11, 12 okt. en ook later nog geregeld kleine aantallen. Ten slotte verschenen op 1 nov. 4 pestvogels op een malus met vruchten in een tuin in Bloemendaal. Resumerende kunnen wij als algemeen beeld dat wij van deze herfsttrek kregen zeggen, dat het aantal vinken langs de kust laag was. Beukenootjes waren er niet, dus die hebben deze vogels niet langs de bossen kunnen doen trekken en van onze kust afhouden. Spreeuwentrek was normaal met vrij veel zeetrek op het laatst van de waarnemingsperiode. Veldleeuweriken hebben we meer dan normaal gezien. Graspiepers normaal, kramsvogels weinig, koperwieken veel gedurende korte tijd midden okt., waarmee ook veel sperwers doortrokken. Kraaientrek in kleine aantallen, waarschijnlijk minder dan vorig jaar. Vrij veel mezen, meest koolmezen, maar ook wat pimpelmezen en zwarte mezen. Geregeld wat kievitentrek. Overige vogels weinig. Sneeuwgorzen waren er al vroeg. Er zijn grote barmsijzen en ijsgorzen gezien en 1 nov. al pestvogels.

F. en T. Bloem

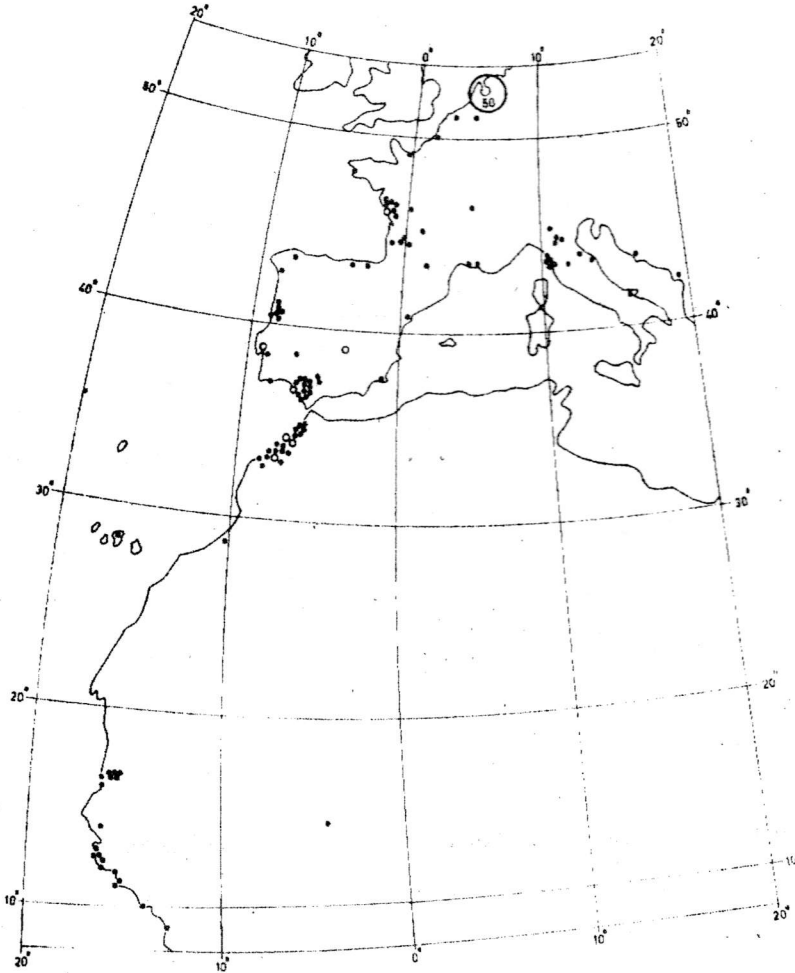
Veldlaan 8

Bentveld

5 november 1975.

1000 - 020670

PERDECK en SPEEK, Ringverslag Vogeltrekstation, 51 (1966)

GRUTTO — *Limosa limosa* 1911-1966

- geringd als P(ullus), ringed as pullus 149
- geringd als V(olgroeid), ringed as full-grown 9

Geringd. ringed	P	V	Tot.	Maximum leeftijd, age	Maximum afstand, distance	Gemiddelde jaarlijkse sterfte van 118 P, begindatum 1 aug.
1911-1956	—	—	1894	10j+11m+10d	5200 km	36 %
1957-1966	4879	219	5098			
			6992			Mean annual mortality, based on 118 P, initial date 1 aug.
Teruggemeld, recovered			158			(2.26 %)

Terugmeldingen van als P geringde vogels. Recoveries of birds ringed as P.

	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	?	Tot	+	X	R
Ne	13	12	2	2	—	1	—	—	—	—	10	4	4	48	1	40	7
Be + Fr	—	2	1	2	—	—	1	2	1	12	—	—	—	21	18	2	1
Ib	—	—	3	2	2	2	1	2	7	5	—	—	4	28	25	2	1
It + Ju	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9	5	—	—	15	15	—	—
Afr 20°-40° N	—	1	1	—	2	1	1	5	5	1	1	—	—	18	12	2	4
Afr 0°-20° N	—	—	7	4	—	2	1	2	—	1	—	2	—	19	18	—	1
	13	15	14	10	4	6	4	11	14	28	16	6	8	149	60 %	31 %	9 %

Verslag werkzaamheden in 1975.

S. Braaksma, Afdeling Technische Zaken Natuurbehoud van het Staatsbosbeheer,
J. H. Kemperstraat 3, Utrecht, tel. 030-511891.
(technisch lid van het Contactorgaan voor vogelstudie van de K.N.N.V.)

Evenals in voorgaande jaren werden aan de leden van vogelwerkgroepen weer een aantal inlichtingen verstrekt over natuurbeschermingsaangelegenheden en over door hen voor publicaties en rapporten benodigde lectuur.

Het kerkuilen-onderzoek werd op meer beperkte schaal voortgezet. Het woord beperkt slaat op het feit dat steeds meer controle-activiteiten worden overgeheveld naar (veelal in werkgroep-verband) aktieve, lokale vogelliefhebbers.

Het Staatsbosbeheer fungeerde echter wel weer als de centrale verzamelplaats van de broedgegevens van deze soort.

De inventarisaties leverden ook dit jaar weer verschillende interessante gegevens op. Zo werd b.v. een sperwernest ontdekt in de omgeving van Wehl, waar tevens o.m. 5 legsels werden gevonden van de vele daar aanwezige steenuilen. Laatstgenoemde soort blijkt in de Lopikerwaard, vergeleken bij 1969 duidelijk in aantal te zijn toegenomen. Hetzelfde geldt ten aanzien van de wiewaal. Er huisden verder o.m. op enkele plaatsen zwarte sterns en grauwe gorzen.

Op Mensinge huisden dit jaar weer meer bonte vliegenvangers dan in de voorgaande jaren. Het sterk dalende groeipercentage wijst er echter op dat het "verzadigingspunt" wel bijna bereikt zal zijn.

Op Rottumeroog huisde dit jaar een opvallend groot aantal dwergsterns. Er hebben n.l. tenminste 30 paren gebroed. Op Rottumerplaat, waar deze soort dit jaar afwezig was, werd wel een ei gevonden van een grote stern. Dit werd later echter helaas verlaten. Dat in het Dollardgebied verscheidene broedsels verloren zijn gegaan door hoog water is reeds vermeld. Hierbij waren helaas ook o.m. tenminste 200 door ons gevonden klutennesten, deels met eieren, deels met pas uitgekomen jongen.

De desillusie van deze laatste Dollard-telling werd later op de dag gelukkig enigszins gecompenseerd door de ontdekking van een - overigens volgens inlichtingen reeds langer bestaand - visdiefkolonietje op een opgespoten terrein bij Delfzijl. Behalve 35 à 40 visdiefparen bleken er ook enkele kleine plevieren te broeden. Het klutenpaar dat vorig jaar bij Hagestein broedde liet dit jaar helaas verstek gaan.

De in het vorige jaarverslag gesignaleerde massasterfte van torenvalken en ransuilen bij Lopik-Radio behoort hopelijk voorgoed tot

het verleden.

De gevaarlijke voedingslijnen van deze zender zijn nu namelijk alle door een overkapping met stroomloze draden afgeschermd.

Er is over deze tragedie inmiddels een artikel geschreven ten behoeve van het tijdschrift Natuur en Landschap.

De resultaten van het kerkuilenonderzoek zijn in een uitvoerig concept-artikel voor Limosa vastgelegd. In het mei-nummer van "De Lepelaar" is een korte samenvatting gepubliceerd van de resultaten van dit onderzoek voor zover betrekking hebbend op 1974. De inlichtingen over 1975 zijn helaas nog zo onvolledig, dat een overzicht over de situatie in dit jaar nog wel enige tijd op zich zal laten wachten.

Het is inmiddels wel duidelijk dat de broedresultaten in 1975 over het algemeen slecht zijn geweest. Er zijn echter gelukkig wel een aantal nieuwe broedplaatsen bekend geworden.

Gelukkig kon weer vrij veel tijd worden besteed aan ringonderzoek.

Er werden in 1975 door mij \pm 1400 vogels geringd, behorende tot 63 verschillende soorten. Hierbij waren o.m. 32 torenvalken, 1 sperwer, 3 buizerden, 1 bruine kiekendief, 53 kerkuilen, 8 bosuilen, 18 steenuilen en 36 ransuilen.

Van laatstgenoemde soort werden tevens gewichtsbepalingen verricht ten behoeve van medewerkers van de Groningse universiteit.

Andere onderzoekingen waaraan medewerking werd verleend, waren o.m. het nagaan van de oorzaken van de sterfte en naar het mislukken van broedsels, onderauspiciën van de werkgroep Vogelsterfte en aan trek- en waterwild- tellingen ten behoeve van de Avifauna van de Grote Rivieren.

Oproep tot medewerking aan een onderzoek naar het
voorkomen van de Waterpieper Anthus s. spinoletta
in Nederland.

In het kader van een onderzoek naar de toenemende verspreiding van de Waterpieper in Nederland, wordt om oude en recente waarnemingen verzocht. Indien mogelijk worden de volgende gegevens bij een waarneming gevraagd:

1. Waarnemings locatie en de gemeente waarin deze zich bevindt.
2. Datum en waarnemingstijd / tijd van de dag.
3. Waarnemingsbiotoop; hierbij is vooral van belang of er rietvelden, open water en oeverbegroeiing aanwezig was. Met name voor waarnemingen die in de middag gedaan werden, is het van belang of er bij of in de buurt van de waarnemingsplaats rietvelden aanwezig waren.
4. Aantal; belangrijk is, of de waarnemingen van groepjes of individuele exemplaren waren.

Met nadruk wordt er op gewezen dat de waarnemingen die reeds zijn opgestuurd naar het archief van de N.O.U. al bewerkt zijn voor dit onderzoek en dus niet opgestuurd hoeven te worden.

Correspondentie adres

M. van den Berg
Kinderdijkstraat 8-2
Amsterdam- 1010.

"VERSLAG" DISTRICTSVERGADERING NATUURMONUMENTEN 26-1-'76.

Op 26 januari j.l. is er een vergadering van het district Noord-Brabant van de vereniging tot behoud van Natuurmonumenten gehouden. Aanwezig waren als afgevaardigde van CKJN afd. Eersel Jelle Kylstra en als afgevaardigde van CKJN afd. Eindhoven en VWG "De Kempen" Rinus Manders en Geert de Wit.

Op deze vergadering moest een nieuwe districtsafgevaardigde gekozen worden en zou gediscussieerd worden over het thema "jacht en landbouw in natuurterreinen".

Bij het eerste punt van de agenda, het kiezen van een districtsafgevaardigde, rezen al de eerste problemen.

In de aankondiging in Natuurbehoud, het contactorgaan van de vereniging, stond één vacature aangekondigd waarover gestemd zou moeten worden en waarvoor men zich tegenkandidaat kon stellen. Op de vergadering bleken er echter twee vacatures te zijn en het districtsbestuur was van plan ook deze tweede, onaangekondigde vacature, in stemming te brengen. Daar de Heer van Straaten het met deze gang van zaken niet eens was bracht hij dit onder de aandacht van de voorzitter die na stemming besloot de verkiezing van de tweede vacature te verschuiven tot op een later tijdstip om de leden van Natuurmonumenten de gelegenheid te geven zich tegenkandidaat te stellen.

Uit de Heren van Oosten (jager), Nederveen (uit vegetarische overwegingen tegen jacht) en van Vught (die zich hierover niet uitsprak), werd de Heer van Vught met meer dan de helft aan stemmen gekozen.

Bij het tweede punt van de agenda, de discussie rond het thema "jacht en landbouw in natuurterreinen" ontstond een geanimeerde dis-

cussie die ontaarde in een situatie die wel haast een rel genoemd kan worden.

De directe aanleiding van de felle discussie was het niet in stemming brengen van een door de Themagroep "Jacht" van de NJN ingediende motie die bedoeld was om de mening van de vergadering inzake particuliere jacht in natuurmonumenten te peilen. De voorzitter was van mening dat een motie niet noodzakelijk was voor een juiste weergave van de mening van de vergadering op de landelijke bijeenkomst van de districtsbesturen. Dit, zo zei hij, omdat de betogen van de sprekers zorgvuldig door de secretaris waren genoteerd. Ex NJN-voorzitter Dick Verkaar die het hier niet mee eens was wendde zich tot de vergadering en het bestuur om het wel in stemming brengen van de motie te bepleiten. Op dat moment sloot de voorzitter die de zaak als afgedaan beschouwde plotseling de vergadering. Dat het merendeel van de aanwezigen het hier niet mee eens was bleek wel uit het applaus dat Dick Verkaar kreeg op het door hem toch gehouden betoog.

Om niet te lang hierop in te gaan geven wij U nog een voorbeeld van de vele speeches die er die avond gehouden zijn.

De Heer van Swelm die op een van de excursies van Natuurmonumenten (deze waren speciaal georganiseerd met het doel informatie te verschaffen over de jacht in natuurmonumenten) aanwezig was geweest stelde de deskundigheid van de daar aanwezige jagers aan de kaak. Hierbij moet opgemerkt worden dat de Heer Hessels, afgevaardigde van het hoofdbestuur van Natuurmonumenten, had gezegd dat de jagers uitgekozen waren op hun deskundigheid.

Van Swelm toonde met een paar voorbeelden aan dat de deskundigheid van de jagers, tenminste van die, die aanwezig waren op de

excursie naar de Kampinase Heide, te wensen overliet.

Hij zei: " 1/ Een van de jagers beweerde dat eekhoorns niet schaars geworden zijn door jacht maar door mixomathose. Mixomathose is echter een ziekte die niet onder eekhoorns voorkomt. 2/ Zwarte kraaien worden geschoten omdat zij de overbrengers zijn van leverbot een parasiet die ziekte veroorzaakt bij reeën en hazen. Leverbot wordt echter niet overgebracht door zwarte kraaien. 3/ Een jager beweerde dat er op de Kampinase Heide 5-10 reeën zaten, een andere beweerde dat er 25 zaten en nog een andere beweerde dat er 100 zaten. Het is toch van belang voor een gezonde wildpopulatie dat de jager weet hoeveel wild er op zijn jacht zit. 4/ Een van de jagers wees de excursieleden op het grote aantal geplukte houtduiven. Hij concludeerde hieruit dat er nu zoveel buizerden waren dat zelfs de houtduiven er onder gingen lijden. Hij zei het erg nuttig te vinden wanneer de jacht op de buizerd heropend zou worden. Want zo zei hij, straks breekt er een ziekte onder de buizerden uit. De plukplaatsen waren overigens natuurlijk niet van buizerden maar van havik of sperwer (buiszerden eten over het algemeen meer muizen e.d.).

Dit waren enkele impressies van een zeer rumoerige bijeenkomst waar veel gediscussieerd is over jacht doch weinig of niet zoals ook aangekondigd stond op de agenda over landbouw in natuurterreinen.

Tenslotte onze felicitaties aan Dhr. van Vught met het behaalde succes.

Jelle Kylstra

Geert de Wit

S P E C I A L E B R A B A N T S E C O M M I S S I E .

Deze commissie is gevormd n.a.v. de bijeenkomst op 22 november 1975 op het landgoed De Utrecht, voor alle Brabantse Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jeugdnatuurstudiegroepen.

Doel van de commissie is:

1. In hoeverre het mogelijk is een nieuwe Avifauna voor Noord Brabant voor te bereiden, en uit te geven.
2. Een uniform archiefsysteem voor alle Brabantse werkgroepen.
3. Het coördineren van de Brabantse Vogelwerkgroepen.

Lijst van de leden van deze Commissie.

- D. Bosch, K.N.N.V. V.W.G. Eindhoven en S.O.V.O.N. distrikt-coördinator.
F. van Erve, Brabantse Vogelwerkgroep te Tilburg.
T. Heijnen, Vogelwerkgroep de Kempen en N.J.N. afd. Eindhoven.
L. Hilgers, Vogelwerkgroep Falco te Oisterwijk.
J. van Kessel, Vogelwerkgroep de Kempen en K.J.N. afd. Eindhoven.
M. Manders, Vogelwerkgroep de Kempen, K.J.N. afd. Eindhoven en Bersel.
J. van der Straatten, voorzitter Avifauna West Nederland.
H. v. Vugt, West Brabantse Vogelwerkgroep en S.O.V.O.N. distrikt-coördinator te Breda.
G. de Wit, Vogelwerkgroep de Kempen en K.J.N. afd. Eindhoven.
A. Wittgen, Brabantse Vogelwerkgroep.
R. Manders, Vogelwerkgroep de Kempen en K.J.N. afd. Eindhoven.

Op de bijeenkomst van 22 nov. '75 werd het idee naar voren gebracht om in april 1976 een tweede bijeenkomst te houden voor alle Brabantse werkgroepen.

Helaas blijkt dat onmogelijk te gaan, daar de commissie nog bijeen moet komen. We hopen dat U dit begrijpt.

Om de reeds eerder genoemde punten uit te werken, hebben we veel tijd nodig. Hopelijk kunnen we dit najaar een bijeenkomst organiseren voor alle Brabantse werkgroepen en mogelijke medewerkers voor een NIEUWE Avifauna voor Noord Brabant.

Lijst van Brabantse Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jeugdnatuur-
studiegroepen.

V.W.G. Falco, L. Hilgers, Jeroen Boschstraat 18, Oisterwijk.

Vogelwacht De Torenavalk, E. Bongers, Puttelaar 36, Zeeland.

Vogel en Natuurwacht Gemonde, W. Verhoeven, Larikstraat 19, Gemonde.

Vogelwacht Uden, Jansen, Harmoniumlaan 4, Uden.

Vogel en Natuurwacht voor Den Bosch en omstreken, D. Jansen, Jacq. Perk-
straat 31, Rosmalen.

Roofvogelwerkgroep de Meierij, G.v.d. Oetelaar, Kerkheiseweg 26, Liempde.

West Brabantse Vogelwerkgroep, H.v. Vugt, Bavelse laan 191, Breda.

Brabantse Vogelwerkgroep, F.v. Erve, Mozartlaan 491, Tilburg. (Denk erom,
dat dit adres verandert in maart!!!)

K.N.N.V. V.W.G. Roosendaal, C. Maatjens, Burg. Freijterslaan 322,
Roosendaal.

K.N.N.V. V.W.G. Tilburg, C.M.P. Bogaers, Ringbaan Noord 318, Tilburg.

K.N.N.V. V.W.G. Eindhoven, A. Knuijt, Willem Alexanderstraat 3, Nuenen.

V.W.G. de Kempen, J.C.P. van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven.

Natuurwerkgroep de Groene Meierij, J. Hurkens, Wilhelminalaan 9, Vught.

K.J.N. afd. Eindhoven, M. Manders, Hygenshof 4, Veldhoven.

K.J.N. afd. Eersel, H. Cornelissen, Nieuwstraat 74, Eersel.

K.J.N. afd. Tilburg, (B.G.) K.v.d. Berg, Terburghweg 26, Oisterwijk.

K.J.N. afd. Oudenbosch, T. Verhulst, Vader Vincentiusstr. 23, Oudenbosch.

K.J.N. afd. Breda, L. de Vree, Prins Henderikstr. 107, Breda.

(opm. de K.J.N. wordt opgeheven, de meeste afd. worden dan C.J.N. of
N.J.N. m.i.v. 1 jan. 1977!)

N.J.N. afd. Eindhoven, T. Heijnen, Jan Sluijtersweg 25, Eindhoven.

N.J.N. afd. Den Bosch, S.J. v. Meer, Pijnappelstraat 14, Den Bosch.

N.J.N. afd. Oosterhout, F. Hagen, v. Leeuwenhoeklaan 15, Oosterhout.

N.J.N. afd. Oss, M. Molenaar, Kloosterstraat 12, Megen.

C.J.N. afd. de Groenling, P. de Turcqstraat 14, Bergen op Zoom.

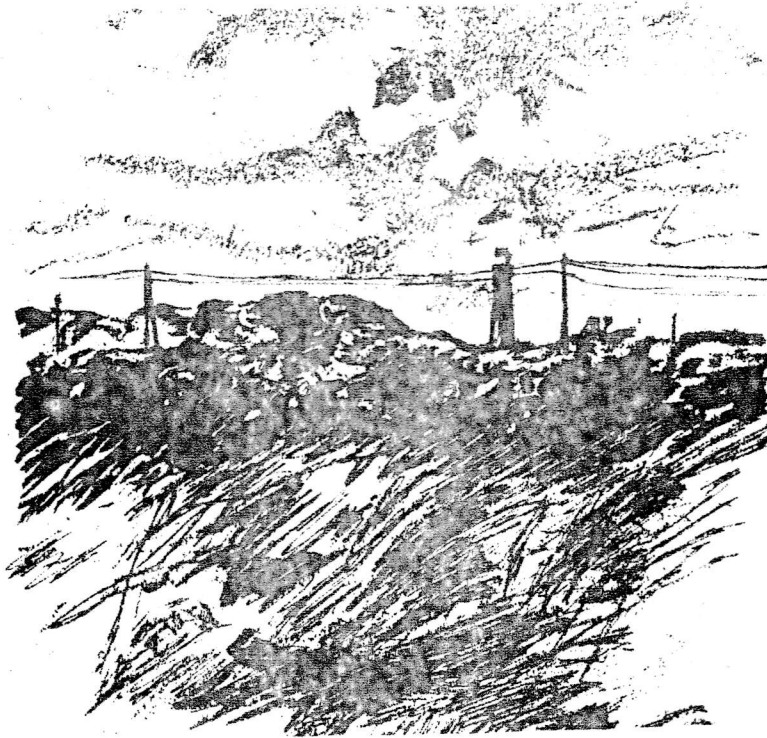
N.J.N. afd. Helmond, H. Versteegen, Dorpstraat 139, Mierlo.

++++

Wanneer U nog andere werkgroepen kent, wilt U deze dan even doorgeven,
zodat bij belangrijke zaken aangaande alle Brabantse werkgroepen, nie-
mand wordt vergeten. (ook adreswijzigingen e.d.)

J. van Kessel.

EEN PAAR WINTERDAGEN OP SCHIERMONNIKOOG.

Een paar leden van onze werkgroep hebben deelgenomen aan een K.J.N. kamp op Schiermonnikoog. Van dit kamp wil ik een kort verslagje geven.

Schiermonnikoog is in elk jaargetijde een eldorado voor vogelaars. In de winter zijn het vooral de ganzen die Schiermonnikoog voor ons zo aantrekkelijk maken. Het is een onbeschrijfelijk fraai gezicht een groep van zo'n 5000 tot 10.000 brandganzen in de polder te zien neerstrijken. Bij eb bevinden de ganzen zich allen op het wad om daar te foerageren. Bij vloed bevindt het overgrote deel zich in de Bancks-polder. Met een goede kijker kun je ze dan goed observeren. We hebben geprobeerd ze te tellen. Bij de rotganzen is dat goed gelukt, we telden er zo'n 500, maar de telling van de brandganzen is mislukt, hun aantal was veel te groot. Bovendien hielden niet alle brandganzen zich met hoog water in de polder op, ook in de kwelder waren

enkele groepen brandganzen te vinden. Eenmaal telde ik in de polder een groep brandganzen bestaande uit zo'n 800 exemplaren. De laatste dag echter zagen we een wolk ganzen die uit veel meer exemplaren bestond, zeker een paar duizend ! Behalve ganzen waren er natuurlijk nog vele andere vogels te zien, zoals de brilduiker, de grote zaagbek, de sperwer en de blauwe kiekendief. Ook vonden we veel steltlopers op het wad, zoals de rosse grutto, de tureluur, de steenloper, de zilver- en goudplevieren, de wulpen en niet te vergeten de bonte strandlopers. Langs de dijk zagen we elke dag een groepje van ongeveer 10

sneeuwgorzen. Nico en Wilgard menen zelfs ijsgorzen gezien te hebben. Een andere leuke en voor Schiermonnikoog bijzondere waarneming is de ijsvogel. Als we de K.N.N.V. uitgave " Vogels van Schiermonnikoog " mogen geloven, dan zou dit de vierde waarneming zijn ! Vooral Tom was met deze waarneming erg in zijn sas.

Niet al onze waarnemingen waren zo mooi. Het was beslist geen smakelijk gezicht, die in vergaande staat van ontbinding verkerende zeehond. Ook vonden we veel dode vogels, vooral eidereenden, een paar zeekoeten en een dode alk !

Maar gelukkig leven er nog miljoenen vogels op het wad, laten we zorgen dat ze daar kunnen blijven leven .

Maarten Manders.

SOORTENLIJST SCHIERMONNIKOOG KAMP

1. eidereend honderden	27. rosse grutto tientallen
2. wilde eend	28. bonte strandloper honderden
3. wintertaling tiental	29. houtsnip 2 dode
4. tafeleend enkele	30. bonte kraai
5. pijlstaart tientallen	31. kauw
6. smient 140	32. torenvalk 3
7. bergeend tientallen	33. blauwe kiekendief 3 of 4
8. brandgans 5 tot 10.000	34. ruigpootbuizerd ? 1
9. rotgans 500	35. buizerd 2
10. brilduiker tiental	36. sperwer 2 of 3
11. grote zaagbek 6	37. grote mantelmeeuw tiental
12. zeekoet 4 dode	38. kokmeeuw tiental
13. alk 1 dode	39. stormmeeuw tientallen
14. waterhoen tientallen	40. zilvermeeuw honderden
15. kuifeend 1	41. spreeuw
16. kraakeend 18	42. merel
17. watersnip	43. kramsvogel
18. oeverloper 1	44. koperwiek
19. wulp honderden	45. graspieper tiental
20. scholekster duizenden	46. sijsjes honderden
21. goudplevier honderden	47. veldleeuwerik 5
22. zilverplevier tientallen	48. sneeuwgorst ongeveer 10
23. steenloper 10	49. ijsvogel 1
24. Kievit tiental	50. smelleken.
25. tureluur honderdtal	
26. drieteenstrandloper tiental	

Ook schijnen een slechtvalk en enkele ijsgorzen waargenomen te zijn. Ik betwijfel deze waarnemingen tenzeerste.

Maarten.

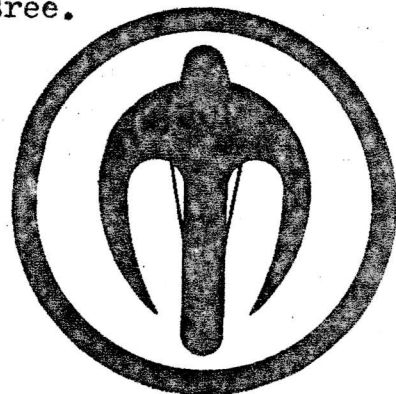
Lijst van werkgroepen, waarmee we
het afgelopen jaar prettige contac-
ten hebben gelegd.

Vogelwerkgroep "Falco" uit Oisterwijk.
Roofvogelwerkgroep " De Meijerei ". uit Liempde.
Vogelwacht De Torenvalk uit Zeeland. (N.Br.)
Vogel en Natuurwacht voor Den Bosch en Omstreken.
Brabantse Vogelwerkgroep uit Tilburg.
K.J.N. afd. De Tongel uit Eindhoven.
K.J.N. afd. De Klampert uit Eersel.
N.J.N. afd. Eindhoven.

Onze vogels kennen geen grenzen, dus wij ook niet! Uit de nu volgende lijst blijkt wel dat we ook goede contacten onderhouden met onze Belgische Vogelvrienden.

Ornithologische Vereniging De Wielewaal afd. Turnhout.
Wielewaal jongeren Gewest Noord Limburg. (Overpelt)
Ornithologische Vereniging De Wielewaal afd. Lommel.
Wielewaal jongeren Turnhout.
Ornithologische Vereniging De Wielewaal afd. Bree.
Wielewaal jongeren afd. Leuven.
Vogelwerkgroep Natuur 2000 uit Antwerpen.
Groenkomitee Vlaamse Ardennen uit Schorisse.

Het is zeer belangrijk dat er contacten bestaan tussen verschillende werkgroepen, om znodig samen te werken en te praten over de problemen die er zijn.
We proberen toch allemaal te "vechten" voor het behoud van de steeds schaarser wordende natuurgebieden.

Overzicht van de belangrijkste publicaties welke zijn verschenen

in de BLAUWE KLAUWIER, over 1975.

-Inventarisatie rapport; Ruilverkavelingsgebied Borkel en Schaft.	Door: W. Jacobs,
A. Luiting en
J. van Kessel.	1 ^e jrg.no1.
-6 jaar nestkastencontrole op het Koningshof te Veldhoven.	J. van Kessel.	1 ^e jrg.no 1.
-De jacht in het algemeen.	div. pers.	1 ^e jrg. no2.
-De Zeearend op het Landgoed de Utrecht.	J. van Kessel.	1 ^e jrg. no2.
-De Nederlandse Jachtwet.	V.W.G. Noord Hol-
lands Noorderkwar-
tier.	1 ^e jrg. no3.
-S.O.V.O.N. project.	Alg. Lit.	1 ^e jrg. no4.
-Gèn Autostrade in de Vlaamse Ardennen.	Stichting Omer
Wattez.(België)	1 ^e jrg. no4.
-Rode Del en Langschelpen bedreigd!(Inventarisatierapport)	Leden van de Wiele-
waal afd. Turnhout
en VALK.	1 ^e jrg. no4.
-Bijeenkomst voor alle Brabantse Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jeugd natuurstudiegroepen.		1 ^e jrg. no5.
-Problemen in de div. natuurgebieden.	J. van Kessel.	1 ^e jrg. no5.
-De Reuselse Moeren.	N. Venema.	1 ^e jrg. no3.
-Parq National de Ordesa.(Spaanse Pyreneeën.)	N. Venema.	1 ^e jrg. no6.
- Inventarisatierapport de Liskus.
(betr.geschiedenis, fysische-,
chemische toestand van het water,
en de bevloeiing.)	J. Heesters.	1 ^e jrg. no6.
-Bijeenkomst voor alle Brabantse Vogelwerkgroepen, Vogelwachten en Jeugd natuurstudiegroepen, en lijst van speciale gasten.(2)		1 ^e jrg. no6.

V O G E L S A L L E R L E I .

Verslag Landschotse heide:

De bedoeling is om in de loop van 1976 een verslag te gaan maken over de vogels en de planten van de Landschotse heide.

In 1973 verscheen het Beheersplan de Landschotse heide, maar het is gebleken dat er vele nieuwe soorten zijn bij gekomen.

Vogelaars die intresse hebben om hieraan mee te werken kunnen zich nu al opgeven.

Hopelijk kunnen we dat verslag weer gebruiken om opnieuw aan te tonen hoe belangrijk de Landschotse heide wel niet is!

Natuurwerkgroep de Groene Meierij:

Brabant heeft weer een nieuwe werkgroep. Deze werkgroep doet veel aan nestkastenonderzoek en vogelstudie, in de omgeving van Vught.

We hopen nog veel van deze werkgroep te mogen horen. (incl. Joost Hurkens, Wilhelminalaan 9, Vught, tel. 073- 562625.)

Nationaal Wielewaal Congres 1975 te Overpelt. (België)

Van het hoofdbestuur van de Wielewaaljongeren ontvingen wij een uitnodiging, voor de receptie.

Toevallig was er die dag een excursie van de groep Reusel naar de Grote heide te Leende en Soerendonks Coor. Na vele uren te hebben genoten van de vogels gingen we richting Overpelt.

Aldaar werden we ontvangen door Dhr. Albert Mertens. Uiteraard kwamen we enkele goede bekende tegen zoals: Sjaak Faassen (bekend bij de groep Marsmans), momenteel voorzitter van de Wielewaal afd. Bree. Rik Theeuws, uit Bergelijk, die meer in België vogelt als in Nederland. Paul Grootaers, van de Wielewaaljongeren Leuven; bewerker van de Klapekster in België. Soldaat Mark Smets was er ook, ondanks zijn dienstitijd in Duitsland. Het was er bijzonder gezellig (foei, foei, onze voorz. had zijn laarzen nog aan, sorry), een interessante tentoonstelling was er met een stand waar allerlei soorten boeken tentoon gesteld lagen.

Na de receptie mochten we genieten van de prachtige film: „lied van mijn Kempen" door Dhr. M. Loenders gemaakt.

Ten slotte onze hartelijke dank aan ^{de}organisatoren van dit fantastische Congres, voor de goede ontvangst en gastvrijheid.

(vervolg Vogels allerlei)

Nieuwe publicatie van de Roofvogelwerkgroep de Meijerei.

Deze actieve werkgroep heeft een uitgebreid stencil gemaakt, over de bouw van stootvogel- en Uilennestkasten.

Elke soort (Steenuil, Kerkuil, Bosuil en Torenavalk) wordt apart behandeld met daarbij de div. tekeningen en maten van nestkasten. Ook vinden er informatie over het plaatsen van de kasten.

Dit stencil wat beslist de moeite waard is, is te bestellen bij Ger v.d. Oetelaar, Kerkheiseweg 26 te Liempde. (kosten slechts f2,50)

Bankrekeningnummer 128708360 van de RABO bank, of postgironummer 2846672 t.n.v. Roofvogelwerkgroep de Meijerei.

Studieavonden Plantendeterminatie.

Wanneer er voldoende belangstelling bestaat voor deze studieavonden, en excursies in het veld, kan onze penningmeester Dhr. K. Venema, alles regelen. Het gaat hier hoofdzakelijk over de determinatie van de hogere planten, en ook iets over de mossen. Veel leden hebben zich al opgegeven, maar opgave is nog steeds mogelijk bij onze penningmeester. Deze studie wordt geleid door de bioloog, Dhr. v. Engelen uit Berg-eijk. Vereiste is: de Flora van Nederland, van Heukels.

Gorteria.

Tijdschrift voor de Florastiek, de Plantenoecologie en het vegetatiekundig onderzoek in Nederland, uitgegeven door het Rijksherbarium.

Voor de serieuze plantenliefhebbers onder U, is het zeker de moeite waard een abonnement hierop te nemen. Adres: Schelpenkade 6, Leiden. (incl. J. van Kessel)

Nieuwe catalogus van de Topografische Dienst.

Vogelaars maken veel gebruik van Topografische kaarten in het veld.

In deze nieuwe catalogus vind U alle informatie over vele soorten kaarten. (natuurgebieden kaarten, luchtfoto's enz.)

Kosten f3,-. Te bestellen door dit bedrag over te maken naar postgiro 103010 t.n.v. Topografische Dienst, afd. Kaartverkoop, Westvest 9 te Delft.

Nieuwe uitgave:

2^e Levering van Zink: Der zug Europäischer singvögel, is verschenen. Het gaat over div. Piepers, Kwikstaarten en Klauwieren, basiswerk met 120 kaarten. (Prijs f66,-)

(vervolg Vogels allerlei)

Kortsnavelboomkruiper:

De Commissie Nederlandse Avifauna heeft Taigaboomkruiper aanvaard als nieuwe Nederlandse naam voor deze soort.

Die Neue Brehm - Bücherei.

Een zeer bekende uitgave van o.a. vogelboeken. Voor de vogelaars die speciaal geïnteresseerd zijn in een bepaalde vogelsoort, is dit beslist de moeite waard. Er verschijnen regelmatig nieuwe deeltjes.

A. Ziemsen Verlag

D.D.R. - 46 Wittenberg Lutherstadt

Postfach 22.

Deze uitgeverij geeft ook speciale catalogissen uit die gratis verkrijgbaar zijn. Boeken kunnen ook via de bekende boekhandel Koens in Den Haag geleverd worden.

Groenkomitee Vlaamse Ardennen en Stichting Omer Wattez. (België)

Sinds enkele maanden hebben wij contact met deze werkgroepen welke zeer actief strijden tegen een eventuele aanleg van de autostrade, de A 9.

Een bedreiging voor de Vlaamse Ardennen, een bedreiging voor het landschap en de daarin levende dieren.

We hopen van harte dat onze Belgische natuurvrienden succes zullen hebben met hun acties.

(Tijdschriften: Onze Streek en G.V.A. Echo.)

+*****+

+*+*

Dankwoord. (SLOT)

Ik hoop dat U hebt genoten van dit jaarverslag.

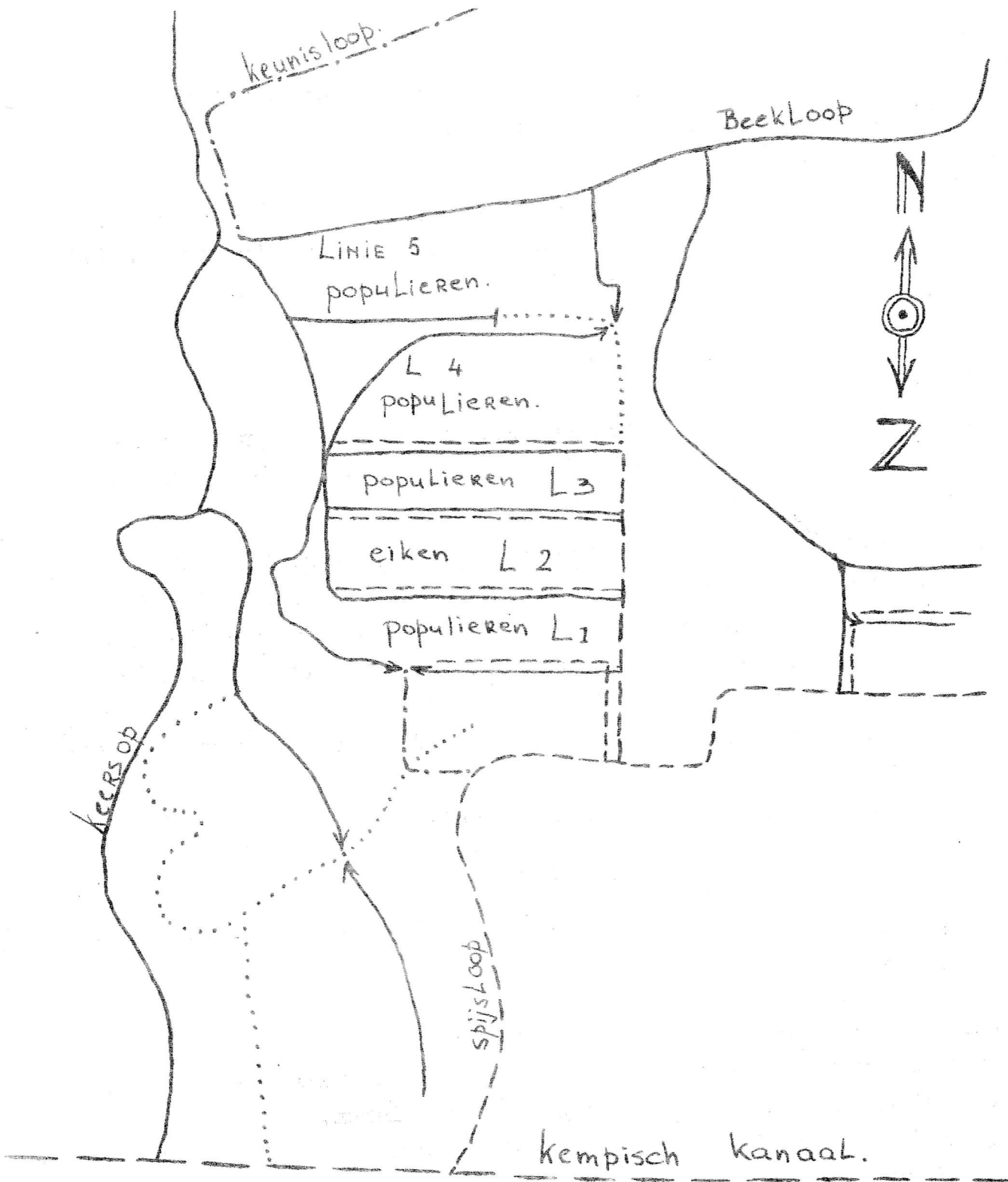
Het kostte niet zo veel moeite om voldoende copy te verzamelen, en zelfs van buiten onze werkgroep kwam materiaal binnen. Het wordt steeds duidelijker dat er groeiende belangstelling bestaat voor de vogelstudie in Noord Brabant.

Ten sotte mijn dank aan alle medewerkers van dit verslag,

Met vriendelijke vogelgroeten,

J van Kessel. (eindredactie)

Tekening van het artikel over de Liskus (door J.Heesters), stond in de vorige Blauwe Klauwier.

BEVLOEITING IN DE LISKUS.

- - - - -: kanaal, spijsloop en bovenwater (nat)
-: het hele jaar door droog
- . - . - . - .: in de winter en voorjaar nat (weinig)
- _____ : bovenwater en Beekloop en Keersop

L E D E N L I J S T V. W. G. D E K E M P E N.

- S. Brandes, Van Veldekestraat 2, Nuenen.
H. Haak, Van Maerlantstraat 8, Nuenen.
W. de Kroon, Kuikseindseweg 6, Middelbeers.
B. Jacobs, Burg. Beliëplein 5, Middelbeers.
S. van de Brand, C. de Houtmanstraat 10, Best.
T. Heijnen, Jan Sluijtersweg 25, Eindhoven.
F. Neijts, v. Speijkstraat 16, Eindhoven.
G. de Wit, Willibrordlaan 113, Waalre.
S. Lemmens, Orion 52, Hapert.
J. Gondrie, Spicastraat 17, Asten.
W. Jacobs, Alberdink Thijnstraat 21, Valkenswaard.
J. Dik, Portugesestraat 18 c¹¹, Rotterdam.
W. Huijbregts, Bisschop Rythoviusweg 12, Eersel.
C. Cornelissen, Nieuwstraat 74, Eersel.
J. Heesters, Kruisstraat 39, Reusel.
W. Heesters, Vlassert 78, Reusel.
K. Venema, Hoogakker 7, Reusel.
N. Venema, Hoogakker 7, Reusel.
G. Sanders, Kruisstraat 42, Reusel.
W.v.d. Voort, Kruisstraat 45, Reusel.
R. Manders, Marktstraat 61, Mierlo.
M. Manders, Huijgenshof 4, Veldhoven.
P. Dobbelaar, Postelstraat 16, Veldhoven.
Eerw. Zr. M. Silaska, Koningshof, Locht 117, Veldhoven.
C. Tönissen, Merefeltstraat 49, Veldhoven.
J. Rongen, Christiaansdreef 1, Veldhoven.
T. Jacobs, Kerkweg 33, Veldhoven.
J. Jaspers, Polaris 32, Veldhoven.
J. v.d. Werf, Kometenlaan 23, Veldhoven.
P. Moers, Orion 13, Veldhoven.
B. Dielissen, Heibergse dijk 7, Veldhoven.
J. van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven.